

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Analýza penzijního připojištění v České republice
The Analysis of Pension Insurance in the Czech Republic

Student: Bc. Eva Cigánková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jana Martiníková, Ph.D

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Eva Cigánková**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Analýza penzijního připojištění v České republice**
The Analysis of Pension Insurance in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Právní úprava penzijního připojištění
3. Analýza penzijního připojištění u vybraných penzijních fondů
4. Zhodnocení
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. 445 s. ISBN 978-80-7387-346-2.

KREBS, Vojtěch aj. *Sociální politika*. 5. přepr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.

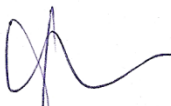
ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2. vyd. Praha: Grada, 2004. 196 s. ISBN 80-247-0772-1.

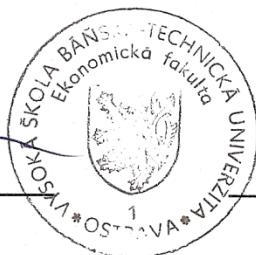
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

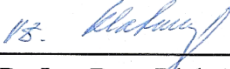
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jana Martiníková, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 27.04.2012

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další prameny.“

V Ostravě dne

.....
Eva Cigánková

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Právní úprava penzijního připojištění	7
2.1	Důchodový systém v České republice.....	7
2.1.1	Důchodové pojištění.....	8
2.1.2	Důchody a druhy důchodů	9
2.2	Penzijní připojištění.....	10
2.2.1	Význam penzijního připojištění	11
2.2.2	Základní charakteristika	11
2.2.3	Vznik penzijního připojištění	11
2.2.4	Zánik penzijního připojištění	12
2.2.5	Penzijní fond	13
2.2.6	Nároky z penzijního připojištění	20
2.2.7	Příspěvky účastníků a státní příspěvky	22
2.2.8	Ukončení činnosti penzijních fondů a vypořádání nároků z penzijního připojištění.....	23
2.2.9	Asociace penzijních fondů České republiky	23
2.3	Individuální investování	24
3	Analýza penzijního připojištění u vybraných penzijních fondů.....	26
3.1	Analýza trhu s penzijním připojištěním zaměřená na účastníky	26
3.1.1	Vývoj počtu účastníků penzijního připojištění.....	26
3.1.2	Věková struktura účastníků penzijního připojištění.....	28
3.1.3	Vývoj příspěvků účastníků a státních příspěvků.....	30
3.2	Analýza penzijních fondů na trhu penzijního připojištění“	30
3.2.1	Rozdělení penzijních fondů dle počtu účastníků.....	33
3.2.2	Složení portfolia penzijních fondů	33
3.3	Kritéria pro výběr penzijního fondu	34
3.3.1	Historické výnosy penzijních fondů.....	34
3.3.2	Nákladovost.....	36
3.3.3	Náklady příštích období	37
3.3.4	Kapitálová přiměřenost – solventnost	39
3.4	Analýza vybraných penzijních fondů	40
3.4.1	Allianz penzijní fond, a. s.....	40
3.4.2	Penzijní fond České spořitelny, a. s.	42
3.4.3	Generali penzijní fond, a. s.....	45
3.5	Shrnutí	47
4	Zhodnocení.....	49

4.1	Proč si založit penzijní připojištění?.....	49
4.2	Hlavní problémy penzijního připojištění.....	50
4.3	Změny v důchodovém systému od ledna 2013	52
4.3.1	Důchodové spoření.....	52
4.3.2	Doplňkové penzijní spoření	53
4.4	Shrnutí	56
5	Závěr.....	58
6	Seznam použité literatury	60
7	Seznam zkratek	63

1 Úvod

Ve všech ekonomicky vyspělých zemích, tedy i v České republice, dochází ke stárnutí populace. Prodlužuje se průměrná naděje dožití, zvyšuje se počet obyvatel důchodového věku. Stárnutí obyvatelstva má za následek rostoucí finanční zatížení důchodového zabezpečení i systému zdravotní péče. Na druhé straně je nízká porodnost, s prudkým poklesem v druhé polovině 90. let, v současnosti dochází především k stagnaci, průměrná plodnost v roce 2010 dle Úřadu zdravotnických informací a statistiky ČR byla 1,49 dítěte na jednu ženu během jejího reprodukčního období, což je velmi málo.

Současné důchodové systémy založené na průběžném financování jsou z dlouhodobého hlediska neudržitelné a ve většině států v posledních desetiletích probíhají reformy, které se snaží tento problém vyřešit. V České republice tato snaha vedla v roce 1994 k zavedení penzijního připojištění.

Penzijní připojištění je relativně výhodnou a oblíbenou formou zajištění na stáří, která si svoji oblíbenost získala státním příspěvkem, daňovými výhodami. Pokud si chce občan zachovat dostatečný příjem na stáří, bude potřeba, aby si během pracovního života naspořil určité prostředky, které budou použity ve stáří, penzijní připojištění je relativně jednoduchou možností, jak toho dosáhnout.

Problematika penzijního připojištění je téma zajímavé a v současné době aktuální a rovněž je často skloňováno v médiích, především z pohledu připravované reformy.

Cílem diplomové práce je popsat penzijní připojištění jako finanční produkt, dále na základě vybraných kritérií stanovit penzijní fond, který v současné době dosahuje na trhu nejlepších výsledků a rozebrat připravovanou právní úpravu, která začne platit od příštího roku a s tím spojené změny pro účastníky.

Diplomová práce se skládá ze tří stěžejních kapitol, první kapitola bude z velké části teoretická, nejprve se zaměříme na celkové pojetí důchodového systému a až poté bude rozebrána právní úprava penzijního připojištění a s tím spojené práva a povinnosti pro účastníky této formy spoření, velká část, bude věnována penzijním fondům, které jsou jako jediné oprávněny poskytovat penzijní připojištění v ČR.

V následujících dvou kapitolách se již zaměříme na praktickou část, v druhé kapitole bude analyzováno penzijní připojištění dle různých kritérií, jak z pohledu účastníků, tak z pohledu penzijních fondů, rovněž bude na základě získaných údajů vybrán penzijní fond, který na současném trhu dosahuje nejlepších výsledků. V poslední kapitole bude provedeno

zhodnocení penzijního připojištění jako celku a částečně bude nastíněna plánovaná změna, která bude účinná od 1. 1. 2013.

V první kapitole bude použita prostá jazyková metoda, která bude doplněna metodou logickou. Nejčastěji používanou metodou je metoda analytická, která se použije ve druhé a částečně ve třetí kapitole. V této části textu bude také použita metoda srovnávací.

2 Právní úprava penzijního připojištění

2.1 Důchodový systém v České republice

V České republice stejně tak, jako v celé západní Evropě dochází ke stárnutí populace a proto ve většině zemí probíhají důchodové reformy, které ve většině případů nemají za cíl změny radikální či revoluční, ale spíše korigovat současný stav. Hlavní cíl je, ale všude stejný, zajistit adekvátní sociální ochranu občanů ve stáří a nebránění ekonomickému růstu.

V současné době všechny státy EU a ostatní ekonomicky rozvinuté země nahlízejí na systémy důchodového zabezpečení v tzv. **třípilířovém systému**.

Prvním pilíř je zajišťován státem, jedná se o státem garantované penze, stojí na principu mezigenerační solidarity a je financován průběžně, příspěvky z řad ekonomicky aktivního obyvatelstva jsou vyplaceny ve stejném roce občanům, kteří pobírají důchodové dávky. Tento systém se ovšem potýká s řadou problémů, ze kterých vyčnívá především stárnutí populace, a proto můžeme říci, že je dlouhodobě neudržitelný.

Druhým pilířem jsou podle členění EU důchodové systémy založené na aktivitách zaměstnavatelských subjektů, které směřují k poskytování starobních důchodů, účast v něm může být povinná nebo dobrovolná a jako třetí pilíř chápeme osobní důchodové spoření jednotlivců (komerční životní pojištění, spoření atd.)

Důchodový systém a v podstatě i celá oblast sociálního zabezpečení patří v EU mezi komunitární politiku¹, ale i přesto se stárnutím populace EU zabývá. Již v roce 2001 byla zahájena Otevřená metoda koordinace (OMC), která se podle Krebse (2010) snaží koordinovat tři základní oblasti:

- **přiměřenost důchodů** – členské země mají zajistit takovou kapacitu penzijních systémů, která jim umožní splnit jejich sociální cíle, to znamená, že mají zabezpečit, aby lidé důchodového věku nebyli ohroženi chudobou, dále zajistit jednotlivcům dostupnost penzijních systémů a také podporovat solidaritu uvnitř a mezi generacemi.

- **finanční udržitelnost penzijních systémů** – členské státy by měly mít finančně spolehlivý penzijní systém a také by měly kombinovat politiky, které jim umožní dosáhnout vysoké úrovně zaměstnaností, pomocí účinných podnětů motivovat starší pracovníky, aby se zabránilo jejich předčasnému odchodu do důchodu, solidní fiskální politika aj.

¹ Komunitární politika znamená, že členské státy se zcela nebo z části nevzdaly svých pravomocí, v případě sociálního zabezpečení se jedná o doporučení EU, která nemají závazný charakter.

- **modernizace penzijních systémů v odezvě na měnící se potřeby ekonomiky, společnosti a jednotlivců** – penzijní systémy budou reagovat na situaci na trhu práce, penzijní systémy budou transparentnější atd.

Hlavním cílem OMC je najít společné cíle a formulovat problémy v oblasti důchodového zabezpečení, podněcovat dialog, sdílení zkušeností a přístupu k řešení.²

Základním smyslem důchodového pojištění je tedy zajištění dostatečných finančních prostředků jedinců pro budoucnost s ohledem na předpokládanou ztrátu možnosti standardního výdělku. V ČR v současné době funguje první a třetí pilíř, tedy **povinné základní důchodové pojištění**, které je univerzální a zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní osoby, tato právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce. Druhou možností, tzv. třetím pilířem, je dobrovolné, doplňkové, příspěvkové kapitálově financované **penzijní připojištění se státním příspěvkem**.

2.1.1 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění má v České republice dlouholetou tradici. Již za dob první republiky byly přijaty právní předpisy, které důchodové pojištění rozšířily téměř na všechny osoby v zaměstnaneckých vztazích.

Současná právní úprava se začala formovat v devadesátých letech 20. století. Přijetím *Zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění*, ve znění pozdějších předpisů, dále jen ZDP, byly přijaty základní principy důchodového pojištění, které platí dodnes:

- **jednotná úprava** – pro jednotlivé skupiny pojištěnců platí stejné zásady pro nároky na důchody a jejich výpočet,

- **povinná účast** – jsou-li splněny podmínky pro přiznání důchodu je systém povinný pro všechny ekonomicky aktivní osoby, nelze se z pojištění vyvázat,

- **obligatornost dávek** – při splnění zákonných podmínek vzniká občanovi právní nárok na důchod z důchodového pojištění,

- **zajištění soudní ochrany** – příslušný je krajský soud,

- **státní garance** – důchody jsou zabezpečovány a ručeny státem, protože výdaje důchodového pojištění jsou součástí výdajů státního rozpočtu,

- **zásluhovost** – pouze v omezené míře, na důchodové pojištění platíme stanovené pojistné, které se stanovuje z vyměřovacího základu, z kterého se později stanovuje základ pro výpočet důchodu, ale při tomto výpočtu dochází k redukci,

² KREBS, Vojtěch aj. *Sociální politika*. 5. přepr. vyd. str. 199-201

- **solidarita** – v důchodovém pojištění platí, jak princip solidarity pojištěnců s vyššími příjmy s pojištěnci s nižšími příjmy, tak mezigenerační solidarita,

- **sociální aspekt** – široký okruh náhradních dob pojištění, i přesto, že pojištěnec neplatí pojistné na důchodovém pojištění, tak se mu tato doba započítává pro účely důchodového pojištění,

- **dynamičnost** – řada prvků důchodového pojištění se každoročně upravuje podle ekonomického vývoje,

- **ochrana nabytých práv** – především při přijímání nových norem, kdy většinou v jejich předchozích ustanoveních je uzákoněno zachování těch nároků na dávky, které již byl získán podle předchozích předpisů, a to i přesto, že dávky ještě nebyly přiznány.³

Pomocí důchodového pojištění jsou zabezpečeny všechny situace, kdy dochází pomocí sociální události ke ztrátě obživy nebo schopnosti si tento zdroj opatřit s dlouhodobého hlediska, těmito událostmi je stárí, invalidita, ovdovění nebo osíření.

Základní důchodová soustava *je povinná* pro všechny fyzické osoby výdělečně činné na území České republiky. Pojištění se mohou osoby účastnit dobrovolně a to po dosažení 18 let věku a po podání písemné přihlášky na předepsaném tiskopisu u okresní správy sociálního zabezpečení.

2.1.2 Důchody a druhy důchodů

Důchody rozlišujeme starobní, invalidní a pozůstalostní – vdovecký, vdovský a sirotčí. Pozůstalostní se liší od ostatních, protože jejich výše se vyměřují z přímého důchodu, který zemřelý pobíral nebo na který měl nárok.

Starobní důchody

Jedná se o nejčtenější druh důchodu. Nárok na tuto dávku vzniká po dosažení stanoveného věku a po splnění potřebné doby pojištění. Určení důchodového věku je dáno rokem narození pojištěnce a potřebná doba pojištění se liší podle kalendářního roku, v roce 2012 je to 28 let. Stanovení výše důchodu není problematikou této diplomové práce a tak se jím nebudeme více zabývat.⁴

Jednou z možností je také podle § 31 ZDP *předčasný trvale krácený starobní důchod*. Pojištěnec má právo na tuto dávku, jestliže splnil potřebnou pojištění a do dosažení

³ KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 1. vyd. str. 219-220

⁴ Výše důchodu se skládá ze dvou složek a to ze základní výměry a z procentní výměry. Výše základní výměry důchodu je stanovena procentní sazbou z průměrné mzdy – 9% a výše procentní výměry důchodu činí za každý celý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod 1,5% výpočtového základu. Do doby pojištění se započítává i tzv. náhradní doba pojištění

důchodového věku mu chybí nejvýše 3 roky, resp. 5 let, pokud je jeho důchodový věk nižší než 63 let, resp. činí alespoň 63 let a dosáhl věku alespoň 60 let.

Opačnou možností od předčasného důchodu je *odložený důchod*, tzv. přesluhování.

Invalidní důchody

Od 1. 1. 2010 máme dle ZDP nové vymezení invalidity a to *invalidita prvního až třetího stupně*. Výše se stanovuje právě podle určeného stupně invalidity, rozdíl mezi jednotlivými stupni spočívá v míře poklesu pracovní schopnosti pojištěnce, který nastal z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.⁵

Pozůstalostní důchody

Do této kategorie řadíme vdovský, vdovecký a sirotčí důchod. Podle § 49 a 50 ZDP má vdova/vdovec nárok na tuto dávku po zemřelém manželovi/manželce, jestliže byl poživitelem starobního nebo invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnil podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na důchod anebo zemřel následkem pracovního úrazu. Tato dávka se poskytuje po dobu jednoho roku od smrti manžela/manželky.⁶

Sirotčí důchod

Nárok na sirotčí důchod má nezaopatřené dítě, zemřel-li rodič (osvojitel) nebo osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do výchovy nebo do společné výchovy manželů pobírala starobní, invalidní důchod nebo splnila podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní, starobní důchod anebo zemřela následkem pracovního úrazu. Od 1. 1. 2012 stačí pro vznik nároku na sirotčí důchod, aby zemřelý ke dni své smrti získal alespoň polovinu potřebné doby pojištění pro vznik nároku na invalidní důchod.

2.2 Penzijní připojištění

V této části bude vycházeno především ze **Zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů**, (dále jen ZPP) ze kterého z velké části současná právní úprava penzijního připojištění vychází.

⁵ Jestliže pracovní schopnost pojištěnce poklesla nejméně o 35%, avšak nejvíce o 49% jedná se o invaliditu prvního stupně, o invaliditu druhého stupně se jedná poklesla-li pracovní neschopnost nejvíce o 69% a v případě, že poklesne nejméně o 70% jedná se o stupeň třetí.

⁶ Dále také v případech, jestliže pečuje o nezaopatřené dítě, o dítě, které je závislé na péči jiné osoby, pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije ve společné domácnosti a je závislý na péči jiné osoby, jedná se o osobu invalidní ve třetím stupni a dosáhla věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk pro muže stejného data narození nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

2.2.1 Význam penzijního připojištění

Penzijní připojištění jako doplňkový příjem je nezbytný především z hlediska změn v tomto systému a také z hlediska udržení přiměřené výše starobního důchodu u vyšších příjmových kategorií. Pomáhá řešit situace, kdy lidé nemohou vykonávat svoji práci z důvodu profesní invalidity nebo při předčasném odchodu do důchodu, kdy ještě účastník nemá nárok na důchod ze státního systému atd.

Dalším významným přínosem jsou samostatné penzijní fondy, tedy zprostředkovatelé penzijního připojištění, které ovlivňují kapitálový trh.

2.2.2 Základní charakteristika

Dle ZPP rozumíme penzijním připojištěním shromažďování peněžních prostředků od jednotlivých účastníků penzijního připojištění a státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění.

Můžeme tedy říci, že současná úprava penzijního připojištění má podle Kahouna (2009) tyto charakteristické znaky:

- dobrovolnost účasti,
- přenositelnost,
- dlouhodobé investování,
- podporováno státem pomocí státního příspěvku a daňových úlev,
- možná účast třetích osob,
- konzervativní způsob investování,
- maximalizace bezpečnosti.⁷

2.2.3 Vznik penzijního připojištění

Podle § 2 ZPP se účastníkem penzijního připojištění může stát *pouze fyzická osoba* starší 18 let s trvalým pobytem na území ČR, tato osoba musí mít uzavřenou písemnou smlouvu s penzijním fondem o penzijním připojištění a to dobrovolně. To znamená, že není možné, aby někdo jinou osobu nutil k uzavření smlouvy či klad uzavření, jako podmínku existence jiných skutečností. Penzijní připojištění smí uzavírat pouze penzijní fondy.

Dále může být účastníkem FO starší 18 let s bydlištěm na území jiného členského státu EU, v případě, že se účastní důchodového pojištění v ČR nebo pobírá důchod z českého důchodového pojištění anebo se účastní veřejného zdravotního pojištění v ČR a uzavře s penzijním fondem smlouvu.

⁷ KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 1. vyd., str. 260

FO uzavírající smlouvu o penzijním připojištění musí být způsobilá k právům a povinnostem a tyto práva a povinnosti nesmí být následně omezena.

V penzijním připojištění je taktéž **zakázána diskriminace účastníků** a to především ohledně pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry, náboženství, politického a jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu. Ale na druhou stranu diskriminací se za diskriminaci nepovažuje, jestliže se pro účely výpočtu výše penze použijí údaje uvedené v úmrtnostních tabulkách zvlášť pro muže, zvlášť pro ženy.

Penzijní připojištění vzniká podle § 12 ZPP **uzavřením smlouvy** mezi fyzickou osobou a penzijním fondem dnem, který je určen ve smlouvě.

Na tyto smlouvy se nevztahují ustanovení o pojistných smlouvách v občanském zákoníku, v poznámce pod čarou je odkázáno na § 788 ObčZ, který byl zrušen a úprava pojistných smluv je nyní v Zákoně č. 37/2004 Sb. o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů. Lze tedy předpokládat, že se tyto smlouvy neuzavírají podle Zákona o pojistné smlouvě.

Uzavřením smlouvy se na jedné straně zavazuje penzijní fond poskytnout účastníkovi dávky ve výši a způsobem, který stanovuje penzijní plán a na druhé straně se zavazuje účastník platit příspěvky, které jsou rovněž dány penzijním plánem a uzavíranou smlouvou. Jednou z částí smlouvy musí tedy být i penzijní plán, na který se smlouva odvolává. Účastník musí být rovněž seznámen se statutem vybraného penzijního fondu.

Ve smlouvě také musí být sjednáno poskytování starobní penze a účastník může určit osobu, které vznikne nárok na odbytné, v případě jeho úmrtí. V případě, že dojde ke změně penzijního plánu, stává se tato změna součástí smlouvy, jen pokud se účastník a penzijní fond dohodnou na změně smlouvy.

2.2.4 Zánik penzijního připojištění

Je několik možností, jak může penzijní připojištění zaniknout, Šulc (2004):

- výplatou poslední penze - v tomto případě se musí jednat u smluv na dobu určitou,
- výplatou jednorázového vyrovnání - poskytuje se místo poslední penze,
- výplatou odbytného, dochází-li k zániku penzijního fondu – pouze v případě, že neexistuje nástupnický penzijní fond,
- datem, na kterém se účastník a penzijní fond písemně dohodli,
- datem, ke kterému došlo k vypovězení penzijního připojištění,

- ukončením trvalého pobytu účastníka na území ČR nebo ztrátou bydliště na území některého ze států EU nebo ukončením účasti na důchodovém pojištění nebo veřejném zdravotním pojištění v ČR,

- úmrtím účastníka.⁸

Účastník může penzijní připojištění kdykoliv písemně vypovědět, výpovědní lhůtu má každý penzijní fond upraven ve svém penzijním plánu, ale nesmí být delší než dva kalendářní měsíce a penzijní fond musí účastníku sdělit, kdy k zániku dojde.

Chce-li penzijní fond **vypovědět penzijní připojištění**, může to udělat pouze z taxativně vymezených důvodů v § 18 ZPP:

- jestliže účastník po dobu alespoň šesti kalendářních měsíců, nebo delší dobu, je-li to stanoveno penzijním plánem, neplatil příspěvky, nebo který nesplnil jinou povinnost vyplývající z penzijního plánu a toto neplnění je důvodem výpovědi dle plánu a byl-li účastník nejméně jeden měsíc před vypovězením penzijního připojištění na možnost výpovědi písemně upozorněn,

- jestliže účastník při uzavírání smlouvy uvedl nepravdivé údaje, které mají vliv na nárok na poskytování státního příspěvku nebo na dávky penzijního připojištění nebo který zatajil skutečnosti, které jsou rozhodné pro uzavření smlouvy,

- účastník, který nesplňuje podmínky stanovené ZPP.

V případě, že účastníku již vznikl nárok na výplatu penze anebo by k tomuto došlo během výpovědní doby, nelze připojištění vypovědět.

Penzijní připojištění je také možno **přerušit** a to dnem, které bylo uvedeno v oznámení o přerušení. Přerušení je možné pouze z těchto důvodů:

- účastník po dobu 36 kalendářních měsíců platil příspěvky připojištění
- účastník platil příspěvky 12 kalendářních měsíců, v případě, každého dalšího přerušení penzijního připojištění u téhož fondu.

I přesto, že účastník přeruší připojištění, má po tuto dobu nárok na podíl na výnosech u penzijního fondu.

2.2.5 Penzijní fond

Jak již bylo zmíněno, penzijní připojištění vzniká smlouvou uzavřenou s penzijním fondem. Právní úprava penzijních fondů je zakotvena v hlavě druhé ZPP. Penzijní fond je

⁸ ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2. vyd., str. 57-58

právníckou osobou, která sídlí na území České republiky a provozuje penzijní připojištění podle tohoto zákona.

Vznik penzijního fondu

Všechny penzijní fondy v České republice jsou založeny jako společnosti akciové, pro které platí ustanovení obchodního zákoníku, není-li to v ZPP upraveno jinak. Zakladatelem penzijního fondu může být jakákoli osoba právnická, fyzická, tuzemská nebo zahraniční. V *obchodním jménu* musí být obsaženo označení „penzijní fond“ a jiné osoby nesmí ve svém obchodním jménu nebo názvu tohoto označení užívat.

Dle § 4 ZPP je nutné založit penzijní fond bez upisování akcií, tyto akcie mohou být vydány pouze ve stejné jmenovité hodnotě a znějící na jméno. Dále nesmí penzijní fond vydávat zaměstnanecké a prioritní akcie.

Základní kapitál penzijního fondu musí činit nejméně 50 milionů Kč a musí být tvořen pouze peněžitými vklady, které jsou splaceny již před podáním žádosti. Taktéž i zvýšení ZK nelze učinit nepeněžitými vklady. Samozřejmě, dochází-li ke sloučení penzijních fondů, je zvýšení ZK nepeněžitými vklady evidentní.

V § 5 a 6 ZPP je upraven vznik a činnost penzijního fondu. Aby penzijní fond vznikl, potřebuje povolení, o kterém rozhoduje *Ministerstvo financí*, dále jen MF, po dohodě s *Ministerstvem práce a sociálních věcí* a *Komisí pro cenné papíry*. V této písemné žádosti, kterou podávají zakladatelé fondu, musí fond uvést:

- obchodní jméno a sídlo,
- výši základního jmění penzijního fondu,
- věcné a organizační předpoklady pro činnost penzijního fondu,
- odbornou způsobilost a bezúhonnost navrhovaných členů představenstva a dozorčí rady fondu,
- depozitáře.

Dále se přikládají listiny o založení akciové společnosti a splacení a původu základního kapitálu, stanovy fondu, návrh statutu fondu a penzijního plánu fondu.

MF má na vyřízení žádosti 60 dnů ode dne doručení, v případě že rozhodně kladně, je povolení uděleno na dobu neurčitou a je nepřevoditelné.

Souhlas Ministerstva financí je dále nutný:

- dochází-li k převodu akcií v rozsahu větším než je 10% ZK penzijního fondu na jakoukoliv osobu příp. více osob jednajících ve shodě,

- dochází-li k nabídce k upsání akcií v rozsahu větším než 10% základního jmění fondu vybranému zájemci.

Depozitář penzijního fondu nesmí nabývat akcií penzijního fondu, stejně tak PO, v nichž má depozitář podíl na základním jmění vyšší než 10%. Smyslem tohoto ustanovení je vyloučit možnost depozitáře jakkoliv ovlivňovat penzijní fond prostřednictvím třetí osoby. Akcií penzijní fondu rovněž nesmí nabývat zdravotní pojišťovny.

Zákon počítá i se situací, že v praxi osoby, které jsou vyloučeny jako akcionáři, akcie i přesto nabudou. V takovém případě akcionář nesmí vykonávat určitá akcionářská práva

- účastni se a hlasovat na valné hromadě,
- požádat o svolání mimořádné valné hromady,
- podat soudu návrh na určení neplatnosti usnesení valné hromady.

Můžeme tedy vidět, že tato ustanovení jsou ve vzájemném rozporu, osoba, jež nesmí nabývat akcií penzijní fondu, tedy nesmí být akcionářem, se jím dle následujícího ustanovení stát může a může se tedy podílet se na zisku, má právo na kontrolu společnosti atd. Takové řešení se nezdá být příliš vhodné, ale i přesto je nutné se jej přidršet.

Všechny penzijní fondy v České republice jsou *otevřené*, tzn., že účastníkem se může stát každý, kdo splňuje podmínky dané zákonem.

Orgány penzijního fondu

Jedná se o akciovou společnost, a proto jsou tu orgány stejné, jako v případě a.s. a to *valná hromada, představenstvo a dozorčí rada*.

Představenstvo, ale podle § 7 ZPP musí mít alespoň pět členů, stejně tak dozorčí rada. Členové těchto orgánů a prokuristou mohou být pouze FO, které jsou starší 18 let, způsobilé k právním úkonům, bezúhonné a odborně způsobilé a byla schváleny MF.

Členové dozorčí rady nesmí být zaměstnanci fondu.

V § 7 odst. (3) je uvedeno, že členy orgánu penzijní fondu a zaměstnanci nesmí být:

- poslanci a senátoři Parlamentu ČR, členové vlády, Nejvyššího kontrolního úřadu a bankovní rady ČNB,

- členové orgánů jiného penzijního fondu, pojišťovny, nebo zdravotní pojišťovny,

- členové banky, společností obchodující s cennými papíry, makléři, členové orgánů burzy cenných papírů a organizátora mimoburzovního trhu,

- členové orgánů investičních společností a fondů,

- zaměstnanci jiného penzijního fondu, depozitáře, burzy cenných papírů, organizátora mimoburzovního trhu a střediska cenných papírů,

- osoby, kterým bylo odejmuto povolení podle zákona o CP,

- osoby, které se nepovažují za bezúhonné.

Členové orgánů penzijního fondu jsou povinni plnit své povinnosti, takovým způsobem, aby nepoškozovali zájmy účastníků.

Dále ZPP § 7 říká, že není možné, aby osoby blízké členům orgánů nakupovali movité věci a nemovitosti, které jsou součástí majetku fondu, respektive prodávali.

Depozitář

Funkce depozitáře je upravena v § 8 ZPP, tento paragraf říká, že pro výkon funkce depozitáře platí stejná pravidla, jako pro výkon depozitáře u investičních společností a investičního fondu.⁹

Každý penzijní fond musí mít podle § 5 ZPP depozitáře, **depozitářem je banka**, se kterou má penzijní fond uzavřenou smlouvu a vykonává pro něj určitou, zákonem vymezenou činnost, jedná se především o vedení běžných účtů.

Penzijní fond je povinen mít u svého depozitáře zřízeny samostatné běžné účty nebo podúčty k běžnému účtu pro přijímání a vracení příspěvků účastníků na penzijní připojištění, také pro poskytování a vracení státních příspěvků na penzijní připojištění, financování činnosti penzijního fondu a umístování a ukládání prostředků fondu

Změnu depozitáře musí schválit Ministerstvo financí po dohodě s Komisí pro cenné papíry, ministerstvo má na vyjádření 30 dnů, v případě, že do té doby nesdělí své rozhodnutí o nesouhlasu, je změna schválena.

Ke změně depozitáře taktéž může dojít, jestliže depozitář porušuje povinnosti stanovené zákonem nebo smlouvou o depozitáři. Dojde-li k zániku depozitářské smlouvy je penzijní fond povinen do 30 dnů od zániku uzavřít smlouvu jinou.

Statut a penzijní plán

Ve hlavě třetí ZPP je upraven statut a penzijní plán. Všechny penzijní fondy musí mít statut a penzijní plán, přijímání a změny jsou upraveny ve stanovách penzijního fondu. Statut především řeší způsob použití zisku a způsob zveřejňování výsledků hospodaření. Veškeré

⁹ Smyslem finančního institutu depozitáře je zajistit dohled nad finančními převody penzijního fondu a to nad rámec běžného výkonu státního dozoru, zajistit, aby veškeré finanční transakce probíhaly pouze přes účty penzijního fondu otevřené u depozitáře a poskytování finančních služeb penzijního fondu. Funkci depozitáře může vykonávat každá banka, není k tomu třeba zvláštního povolení.

změny musí být schváleny ministerstvem, v případě statutu má ministerstvo na vyjádření 30 dnů, u penzijního plánu je to dnů 60. Statut a penzijní plán musí být veřejně přístupné.

Podle § 10 musí statut obsahovat:

- rozsah činnosti penzijního fondu,
- zaměření a cíle investiční politiky penzijního fondu,
- zásady hospodaření penzijního fondu,
- způsob použití zisku,
- obchodní jméno a sídlo deponitáře,
- způsob zveřejňování zpráv a hospodaření s majetkem penzijního fondu a změnách statutu a informací o tom, kde lze tyto zprávy obdržet.

Penzijní plán může být definován dvojím stylem a to dávkově nebo příspěvkově, Šulc (2004).

Pojďme se nejprve podívat na **penzijní plán definovaný dávkově**. Jedná se o takovou konstrukci plateb a výplat, kdy se účastník s penzijním fondem dohodnou na velikosti dávky, která bude vyplacena, fond se zaváže, že účastníku jednorázově v určitém věku nebo měsíčně a doživotně vyplatí určitou částku, úkolem penzijního fondu je propočítat nutnou výši měsíční platby a počet let placení pro tuto cílovou dávku, také si musí vytvořit dostatečnou pojistnou rezervu. Penzijní plán definovaný dávkově se používá pouze pro invalidní penzi. V České republice není tento typ plánu využíván.

Penzijní plán definovaný příspěvkově, v tomto případě se jedná o takové vztahy příspěvků a dávek, kdy velikost starobní penze závisí na třech kritériích a to na celkovém úhrnu příspěvků zaplacených, podílu účastníka na výnosech hospodaření penzijního fondu a věku, od kdy je penze poskytována. V tomto případě se tedy smluvně definuje velikost příspěvku a dávka je od něj potom odvozena.¹⁰

V § 11 je upraveno, že penzijní plán musí stanovit tyto náležitosti:

- druhy penzí a ostatních dávek penzijního připojištění,
- podmínky nároku na dávky penzijního připojištění a jejich výplatu,
- způsob výpočtu dávek poskytovaných z penzijního připojištění,
- důvody vypovězení penzijního připojištění,

¹⁰ ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2. vyd., str. 47-48

- výši příspěvků a podmínky odkladu nebo přerušování placení příspěvků a změny výše příspěvků,

- pravidla a způsob placení příspěvků a postup při neplacení a opožděném nebo nesprávném placení příspěvků,

- podmínky převzetí peněžních prostředků z penzijního připojištění u jiného penzijního fondu a úpravu nároků na základě tohoto převzetí,

- zásady, podle kterých se účastníci včetně příjemců penzí podílejí na výnosech hospodaření penzijního fondu.

Změny penzijního plánu musí být schváleny MF, na základě dohody s Ministerstvem práce a sociálních věcí, jinak jsou neplatné. Jestliže, se MF nevyjádří o nesouhlasu do 60 dnů, považujeme změnu penzijního plánu za platnou. V případě změny statutu to probíhá vesměs stejně, se změnou musí souhlasit MF a Komise pro cenné papíry, MF má na vyjádření dnů 30.

Státní dozor nad penzijním fondem

Činnosti penzijního fondu i depozitáře podléhají státnímu dozoru, který vykonává MF a Komise pro cenné papíry. Ministerstvo dohlíží na dodržování ZPP, statutu, penzijního plánu, prověřuje seznam účastníků všech penzijních fondů, aby nenastala situace, že bude příspěvek vyplacen vícekrát stejné osobě. MF může požadovat od penzijního fondu informace o jeho činnosti, orgány, zaměstnanci fondu jsou povinni předložit MF vyžádané doklady a písemnosti, pověřenými pracovníci se mohou účastnit jednání orgánů fondu.

Dále je penzijní fond povinen:

- každoročně předkládat MF a Komisi pro cenné papíry seznam akcionářů, a to do 31. 1 následujícího roku,

- informovat o každé změně v seznamu akcionářů do deseti dnů od zápisu změny v seznamu akcionářů,

- usnesení rejstříkového soudu o zápisu změny, zániku zapisovaných skutečností a to bez zbytečného odkladu.

Ministerstvo vede evidenci všech penzijních fondů, která je veřejně přístupná.

Zjistí-li ministerstvo, že penzijní fond neplní, porušuje povinnosti dané zákonem, porušuje statut nebo penzijní plán může uložit podle § 43, odst. 1:

- odstranění zjištěných nedostatků, výměnu členů orgánů a informoval MF o plnění přijatých opatření,

- pokutu do výše 5 000 000 Kč, o výši pokuty se sníží část zisku, který se rozděluje na základě rozhodnutí valné hromady,

- pozastavit oprávnění představenstva nakládat s majetkem penzijního fondu, nejdéle však na 6 měsíců a zároveň musí jmenovat správce majetku, který jedná jménem fondu během doby, než bude zvoleno představenstvo nové, obnoveno oprávnění představenstva anebo do doby zápisu vstupu penzijního fondu do likvidace, správce majetku penzijního fondu má právo na odměnu,

- snížit na určitou dobu, nejdéle však na 2 kalendářní roky, část zisku, která se rozděluje na základě rozhodnutí valné hromady

- odejmout povolení k činnosti penzijního fondu – jestliže v žádosti o udělení povolení byly zakladateli vědomě uvedeny nesprávné údaje, které byly rozhodné pro udělení tohoto povolení, anebo by další pokračování činnosti penzijního fondu ohrožovalo nároky účastníků, z důvodu že penzijní fond závažně porušuje povinnosti dané ZPP, statutem, penzijním plánem, dalším z důvodů může být, že penzijní fond do jednoho měsíce ode dne nabytí právní moci rozhodnutí MF o změně depozitáře neuzavřelo novou depozitářskou smlouvu.

Pokuta až do výše 20 000 000 Kč je uložena MF tomu, kdo provozuje penzijní připojištění bez povolení.

Hospodaření penzijního fondu

Penzijní fond musí s majetkem hospodařit v zájmu účastníků důchodového pojištění, tj. s odbornou péčí, s cílem zlepšit výnos penzijního fondu. V případě, že dojde ke zjištění, že fond není schopen krýt nároky na výplatu dávek, musí okamžitě přijmout všechny k nápravě a informovat ministerstvo.

Prostředky vložené do penzijního fondu je třeba dále zhodnocovat, současnosti jsou povoleny pouze možnosti přinášející minimální riziko. Investovat musí tak, aby zachovali zásady bezpečnosti a rentability. Valná hromada může volně disponovat pouze s 10% hodnoty z vytvořeného zisku.

Dle § 33 ZPP může penzijní fond umisťovat své prostředky *pouze do těchto produktů*:

- státní dluhopisy nebo dluhopisy za něž stát převzal záruku,
- hypoteční zástavní listy,
- dluhopisy, jejichž emitentem je ČNB, jiné banky, členské státy OECD nebo centrální banky těchto států,

- dluhopisy vydané obchodními společnostmi, které byly přijaté k obchodování na trhu burzy cenných papírů,

- akcie a podílové listy obchodované na burze,
- komunální obligace, zaručené bankou nebo vydané bankami,
- movité věci představující záruku bezpečného uložení peněžních prostředků,
- nemovitosti přinášející stálý výnos.

Penzijní fond je povinen koupit cenný papír za nejnižší cenu, za kterou je to možné při vynaložení odborné péče a na druhou stranu jej smí prodat jen za nejvyšší cenu, a tato opatření musí být schopena prokázat. Oceňování nemovitostí i movitých věcí musí proběhnout před jejich nákupem a potom opakovaně, nejméně jedenkrát ročně.

Další omezení hospodaření penzijního fondu:

- hodnota cenných papírů jednoho emitenta obchodovaných na burze nesmí překročit 10% majetku penzijního fondu,

- hodnota akci a podílových listů nesmí překročit 25% majetku penzijního fondu

- hodnota jedné nemovitosti nebo movité věci nesmí být vyšší než 5% majetku penzijního fondu,

- penzijní fond nesmí nakupovat akcie jiného penzijního fondu a vydávat dluhopisy,

- zisk penzijního fondu se rozděluje tak, že nejméně 5% připadá do rezervního fondu, 10% může použít valná hromada dle svého rozhodnutí, zbylá část připadá ve prospěch účastníků a osob, jejichž penzijní připojištění zaniklo v roce, za který se zisk rozděluje,

- atd.

Všechna tato bezpečnostní opatření jsou pro penzijní fond velmi omezující, ale smyslem je zvýšit bezpečnosti systému a minimalizovat riziko ztráty prostředků. Díky těmto opatření jsou fondy odolnější proti dopadům ekonomických krizí, na druhou stranu znemožňují vyššího zhodnocení vkladů účastníků penzijního připojištění

2.2.6 Nároky z penzijního připojištění

Hlava pátá, § 20 – 26, upravuje nároky z penzijního připojištění. Z tohoto pojištění je možno poskytovat několik druhů dávek, které jsou dány zákonem:

- penze,
- jednorázové vyrovnání,
- a odbytné.

Zákon o penzijním připojištění dále říká, že účastníci musí být nejméně jednou ročně informováni penzijním fondem o výši svých prostředků, informace o hospodaření penzijního fondu a stanovy penzijního fondu musí být dostupné všem účastníkům.

Penze

Penzí rozumíme pravidelnou výplatu peněžní částky doživotně nebo po dobu, která je definována penzijním plánem nebo smlouvou.

Aby účastníkovi vznikl nárok na penzi, musí po dobu danou penzijním plánem přispívat na penzijní připojištění, nejméně však 36 kalendářních měsíců, respektive 60 měsíců u starobní penze, co se týče výsluhové penze je nutných 180 kalendářních měsíců a příspěvky na přiznání nároku invalidní penze musí být hrazeny nejméně 60 kalendářních měsíců, tyto doby nelze snížit penzijním plánem.

Z penzijního připojištění lze poskytovat tyto penze:

- **starobní** – minimální věk pro přiznání dávky je 60 let, ale penzijní fond může stanovit věk vyšší a tato hranice není limitována,

- **invalidní** – musí být sjednána ve smlouvě, není třeba platit zvláštní příspěvky, výplata je provedena je-li účastníkovi přiznán invalidní důchod z důchodového pojištění

- **výsluhová** – účastník si ji musí sjednat ve smlouvě, důležitá pro pracovníky vykonávající obtížnou práci, kterou nebudou moci vykonávat ve vyšším věku, v případě přechodu na hůře placenou práci si pomocí výsluhové penze uchovávají svůj příjem,

- **pozůstalostní** – podmínkou nároku je smrt účastníka spoření, nárok na čerpání vzniká osobě, která byla sjednána ve smlouvě.

Kromě pozůstalostní penze náleží všechny penze pouze účastníkovi.

Jednorázové vyrovnání

Podle § 22 tato dávka náleží účastníkovi penzijního připojištění místo penze za podmínek daných penzijním plánem nebo při ukončení trvalého pobytu účastníka na území ČR, toto vyrovnání se skládá ze souhrnné částky, kterou naspořil účastník, státních příspěvků a podílu na výnosech fondu, výnosy fondu a příspěvky zaměstnavatele podléhají srážkové dani. Podle Asociace penzijních fondů ČR má většina účastníků zájem především o jednorázové vyrovnání.

Odbytné

Jedná se o dávku, která náleží účastníkům nebo pozůstalým, u nichž doba pojištění trvala alespoň 12 kalendářních měsíců, a všechny příspěvky byly řádně uhrazeny a došlo

k ukončení smlouvy výpovědí nebo dohodou nebo účastník zemřel a nebyla mu vyplácena penze nebo jednorázové vyrovnání. Účastník, pozůstalý nemá nárok na státní příspěvek a proto jsou vyplaceny pouze příspěvky a výnosy hospodaření penzijního fondu.

2.2.7 Příspěvky účastníků a státní příspěvky

Účastník přispívá do fondu částku, která je stanovena na základě smlouvy a zvoleného pojistného plánu, minimálně je to ovšem 100 Kč měsíčně. Rovněž může za účastníka přispívat i třetí osoba, např. zaměstnavatel za své zaměstnance nebo jiná třetí osoba – rodiče, příbuzní atd. Na částku poskytnutou jinou osobou se neposkytuje žádný státní příspěvek. "

Účastník může měnit výši svého příspěvku do budoucna, lhůta pro tuto změnu avšak nesmí přesahovat tři kalendářní měsíce ode dne oznámení.

Aktivní účastník penzijního fondu, tedy ten, kdo řádně a včas platí své příspěvky má nárok na státní příspěvek, který má dvojí funkci, preferuje tento produkt před ostatními produkty na finančním trhu, (spolu se stavebním spořením) a také zvyšuje pravomoci státních orgánů kontrolovat činnosti penzijního fondu.

V rámci EU i ostatních vyspělých zemí je státní příspěvek věc neobvyklá, ve většině zemí spočívá podpora penzijního připojištění v možnostech odpočtu pojistného ze základu daně. U nás je to tato možnost eventuální od roku 2000.

Stát tedy poskytuje ze svého rozpočtu ve prospěch účastníků příspěvky a penzijní fond s nimi jedná, jako s příspěvky zaplacenými účastníky. Výše se stanovuje podle měsíční výše příspěvku účastníka, podrobnější informace znázorňuje tabulka č. 2. 1.

Tab. č. 2. 1: Poskytování státních příspěvků

Měsíční platba (v Kč)	Státní příspěvek
100 až 199	50,- Kč + 40 % z částky nad 100 Kč
200 až 299	90,- Kč + 30 % z částky nad 200 Kč
300 až 399	120,- Kč + 20 % z částky nad 300 Kč
400 až 499	140,- Kč + 10 % z částky nad 400 Kč
500 a více	150 Kč.

Zdroj: Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů

Příspěvek se s rostoucí měsíční platbou snižuje, tato nelogická nepřímá úměra v praxi znamená, že systém preferuje nejnižší platby oproti jiným, jestliže by tito účastníci hromadně využili jednorázového vyrovnání a tím své připojištění v krátké době ukončení, znamenalo by

to pro penzijní fondy ztráty a tyto ztráty se kryjí z výnosů prostředků klientů, kteří spoří větší částky po delší dobu.

Získá-li penzijní fond státní příspěvkem neprávem, je povinen je vrátit do 30 dnů ode dne, kdy se o tomto dozvěděl, právo vymáhat neprávem poukázané částky se promlčuje za deset let ode dne jejich poukázání.

Penzijní připojištění je dále podporováno daňovými úlevami, jak pro zaměstnance, tak pro zaměstnavatele, občan může tuto výhodu použít, jsou-li jeho příspěvky za rok vyšší než 6000 Kč, maximálně si může odečíst 12 000 Kč. Dle Zákona č. 582/1992 Sb. o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů § 24, odst. 2, písm. j, bodu 5 je daňově uznatelným nákladem příspěvek zaměstnavatele až do výše 24 000 Kč za jednoho účastníka v případě, že má je to upraveno v kolektivní smlouvě nebo ve vnitřním předpise zaměstnavatele. Z těchto příspěvků se neodvádí pojistné na sociální zabezpečení.

Na rozdíl od státního příspěvku, který se započítává jako část základu, ze kterého se vypočítává výše dávky penze, daňové úlevy tento efekt nemají, peníze, které občan ušetří na daních, mohou být spotřebovány, investovány. Můžeme tedy říci, že oba případy plní motivační funkci, ale státní příspěvek má navíc kapitalizační funkci, je součástí finančních prostředků účastníka penzijního fondu.

2.2.8 Ukončení činnosti penzijních fondů a vypořádání nároků z penzijního připojištění

Podle § 39 ZPP se zrušení a likvidace penzijního fondu řídí obchodním zákoníkem s odchylkami, které jsou dány v tomto zákoně. Pojdme se nyní na tyto odchylky podívat podrobněji.

Penzijní fond se zrušuje dnem, ke kterému ministerstvo financí odňalo povolení. Penzijní fond může být rozdělen, dojit ke sloučení nebo splynutí penzijních fondů jen se souhlasem ministerstva. V zákoně je dále definováno, že je-li penzijní fond v likvidaci, nesmí uzavírat nové smlouvy.

Dojde-li ke zrušení penzijního fondu bez právního nástupce, vypořádávají se nároky účastníků pomocí jednorázového vyrovnání nebo odbytné, pokud se penzijní fond nedohodne s účastníkem na převedení prostředků do jiného penzijního fondu.

2.2.9 Asociace penzijních fondů České republiky

Asociace penzijních fondů ČR, dále jen APF ČR je dobrovolné zájmové sdružení právnických osob, především penzijních fondů, má právní subjektivitu, APF ČR bylo založeno v roce 1996.

Základní poslání APF ČR bylo stanoveno tímto způsobem:

- sladovat, reprezentovat, chránit a prosazovat společné zájmy členů sdružení,
- šířit myšlenku penzijního připojištění,
- podporovat legislativní návrhy, která se týkají především oblasti penzijního připojištění a také zájmů penzijních fondů
- informační a poradenská funkce
- podporovat a organizovat vzdělávací a vědeckou činnost
- zastupovat společné zájmy členů v zahraničí, spolupracovat s obdobnými institucemi v zahraničí a dohlížet na proces přibližování penzijního připojištění ČR vůči EU
- udržovat etiku mezi členy APF ČR a účastníky penzijního připojištění
- snažit se odstraňovat spory mezi členy APF ČR, organizovat odbornou a právní součinnost při sloučení, splývání, zániku penzijních fondů.¹¹

Členství ve sdružení je dobrovolné a může se odehrávat ve dvojí formě. První je řádné členství, které je určeno penzijním fondům. Toto členství vzniká jednostranným přistoupením. Druhá forma je členství přidružení, které je určeno pro právnické osoby působící v oblastech navazujících na penzijní připojištění, toto členství vzniká na základě žádosti o členství.

V současné době jsou členy všechny aktivní penzijní fondy v ČR a další čtyři přidružení členové, seznam členů je uveden v příloze č. 1.

2.3 Individuální investování

Jak již bylo zmíněno v předchozích řádcích, existuje v ČR také pojištění, založené na principu dobrovolnosti pojištěnců. Můžeme sem zařadit penzijní připojištění, ale také individuální investování. Nyní se tedy podíváme právě na toto individuální investování pojištění.

Jedná se o třetí pilíř námi známého třípilířového systému, na rozdíl od penzijního připojištění není státem organizován. Podstatou toho pojištění je jednorázové nebo opakované investování volných finančních prostředků investorem do finančních produktů za účelem jejich zhodnocení. Občan si během aktivního pracovního života vytváří portfolio investice, které postupně přeměňuje na finance v důchodovém věku. Při správné volbě portfolia se tento způsob investování může stát významným zdrojem financí důchodce.

¹¹ Asociace penzijních fondů ČR. APF ČR: *Kodex etiky* [online]. APF ČR. [28. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/o-nas/dokumenty/kodex-etiky.html>

Do této skupiny můžeme zařadit následující:

- **kapitálové životní pojištění** – jedná se o kombinaci pojištění a kapitálového spoření, je cíleně podporováno státem, ale z hlediska vložených prostředků se jedná o jeden z nejméně výnosných produktů na trhu, sjednaná částka se obvykle vyplácí ke dni sjednanému ve smlouvě, což vede k jednorázovému zvýšení produktů důchodce.

- **stavební spoření se státním příspěvkem** – podporováno státem, prioritně není určeno jako prostředek spoření na důchod, hlavním smyslem je podpora bydlení, ale naspořené peníze lze použít na jiný účel, např. zabezpečení v důchodu

- **investice do obligací** – jedná se o doklad existence úvěrového vztahu, výnosem z dluhopisu je úrok, která jsou většinou velmi nízké, ale jedná se o bezpečnější produkt, než jsou akcie,

- **investice do akcií na kapitálovém trhu** – s nákupem akcie získá držitel podíl na hodnotě akciové společnosti, výnosem z akcie je dividenda, akcie jsou významným zdrojem portfolia důchodce, ale jsou poměrně rizikové,

- **spoření peněžních prostředků na vkladových (spořicí) účtech** – jeden z nejméně vhodných způsobů, velmi nízkou úročen, peníze ztrácí hodnotu, avšak stále je tento způsob využíván,

- **vložení prostředků do fondů kolektivního investování** – je nutné si vybrat kvalitní investiční nebo podílové fondy, výnosy z těchto fondů jsou zpravidla vyšší než z obligací

- a další možnosti, jako je investice do nemovitostí, diamantů, obchodování na komoditní burze.¹²

Tento druh zajištění na stáří není v praxi příliš využíván, hlavním důvodem je, že je potřeba specifických znalostí, které většina populace nemá, a lidé s nízkou mzdou nejsou schopni vytvořit dostatečnou výši uložených prostředků v některém ze systémů, dalším důvodem může být, že výnosnost jednotlivých produktů není stále stejná a riziko nese investor, tedy budoucí důchodce.

¹² KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 1. vyd., str. 272 - 274

3 Analýza penzijního připojištění u vybraných penzijních fondů

V této kapitole bude analyzováno penzijní připojištění a to z několika pohledů, první část bude zaměřena na penzijní připojištění jako celek, bude provedena analýza trhu s penzijním připojištěním, v další části bude realizován rozbor penzijních fondů, podle několika kritérií, pomocí nichž budou vybrány penzijní fondy, které budou analyzovány podrobněji.

3.1 Analýza trhu s penzijním připojištěním zaměřená na účastníky

Analýza bude prováděna za desetileté období, tedy od roku 2002 do 2011, tato doba je již dostatečně dlouhá, aby z ní bylo možno vyvodit určité závěry, případně následky, které se projevují opožděně a také za tuto dobu je již možno zachytit určité trendy, které se v penzijním připojištění objevují.

3.1.1 Vývoj počtu účastníků penzijního připojištění

V této části se zaměříme na vývoj počtu účastníků od roku 2002, tato data jsou znázorněna v tab. č. 3. 1, ze které je zřetelně vidět, že počet účastníků penzijního připojištění neustále roste. Porovnáme-li rok 2011 s rokem 2002, tak vidíme, že došlo téměř k dvomilionovému nárůstu osob účastnících se penzijního připojištění.

Zajímavá čísla se objevují v letech 2004 až 2007, v těchto letech byl růst účastníků penzijního připojištění největší, s vrcholem v roce 2005. Je to dáno celou řadou faktorů, ať již zvýšením počtu přispívajících zaměstnavatelů na penzijní připojištění zaměstnance nebo rozsáhlou reklamou, dále se na tomto růstu podepsal i vstup ČR do EU, novelizace zákonů aj.

V posledních letech si penzijní připojištění stále udržuje růstový trend, i když postupně rychlost růstu zpomaluje, je to dáno již vysokou propojištěností určitých věkových skupin, hospodářskou situací v těchto letech.

Vezmeme-li v potaz, že dle Českého statistického úřadu (ČSÚ) a jím zveřejněných údajů ze sčítání lidu 2011 je počet ekonomicky aktivních obyvatel v ČR 5 172 737¹³ a počet neukončených penzijních připojištění v roce 2011 činil 4 565 741, mohli bychom tedy předpokládat, že téměř 90% ekonomicky aktivních obyvatel má uzavřené penzijní připojištění, tento předpoklad samozřejmě není správný, smlouvu o penzijním připojištění mají uzavřenou nejenom ekonomicky aktivní osoby, ale i vysoký počet lidí důchodového

¹³ Ekonomicky aktivní obyvatelstvo – jedná se o osoby zaměstnané, ať již v pracovním poměru nebo jako osoby samostatně výdělečně činné a také o nezaměstnané, kteří jsou starší 15 a nejsou zaměstnáni, práci aktivně hledají a jsou schopni do práce, kdykoliv nastoupit – tedy osoby registrované na Úřadu práce.

věku, studenti, což si ukážeme v následujícím grafu, ale i přesto podle APF ČR má okolo 70% ekonomicky aktivních osob sjednáno penzijní připojištění.¹⁴

Další informace, které lze vyčíst s tabulky je penzijní připojištění, na které přispívá účastníkům zaměstnavatel. Jejich počet se zvyšuje, ale lze tvrdit, že tento růst je vyvolán růstem počtu účastníků penzijního připojištění, po vypracování tabulky, jejímž cílem bylo jednoduchým podílem zjistit poměr těchto smluv na celkovém počtu uzavřených smluv, vidíme, že k velkému nárůstu nedochází, počet zaměstnavatelů přispívajících na penzijní připojištění zaměstnance se v posledních letech pohybuje přibližně okolo 28%.

Tab. č. 3.1: Počet aktivních smluv penzijního připojištění k 31. 12. 2011

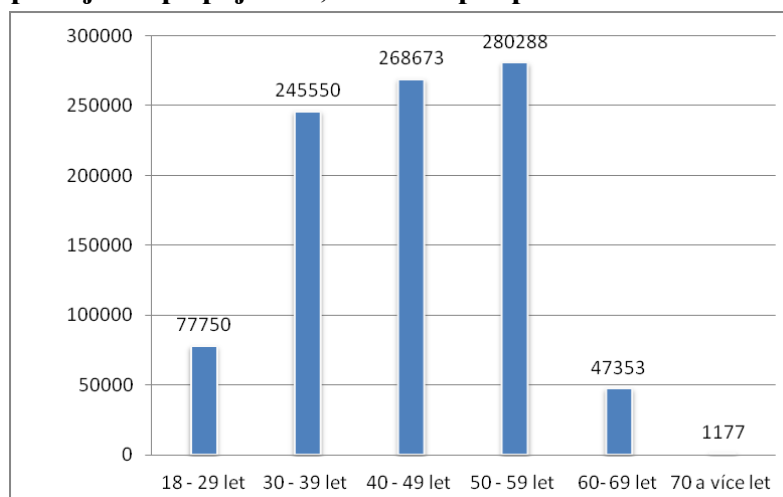
Rok	Počet	Přírůstek (v %)	Penzijní připojištění vedené s příspěvky zaměstnavatele	Podíl na celkovém počtu uzavřených smluv (v%)
2002	2 621 881	3,5	650 209	24,80
2003	2 739 556	4,5	727 992	26,57
2004	2 963 730	8,2	801 627	27,05
2005	3 279 727	10,7	927 930	28,29
2006	3 593 645	9,6	1 028 850	28,63
2007	3 936 357	9,5	1 129 618	28,70
2008	4 207 236	6,9	1 222 639	29,06
2009	4 394 522	4,5	1 261 525	28,71
2010	4 527 774	3,0	1 284 736	28,37
2011	4 565 741	0,8	1 271 934	27,86

Zdroj: MF: Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v České republice k 31. 12. 2011, vlastní zpracování

Pro zajímavost je v grafu č. 3. 1 znázorněno rozložení příspěvků zaměstnavatele dle věkových skupin, zcela logicky je nejvyšších hodnot dosahováno mezi 30 – 59 lety. Jediné, co je překvapující, jsou příspěvky zaměstnavatele u osob nad 70 let, toto číslo sice zabírá nepatrnou část z celkového počtu, ale i tak je poměrně vysoké s ohledem na státem stanovený důchodový věk, zaměříme-li se pouze na příspěvky zaměstnavatelů u osob nad 80 let, dostaneme číslo 54, tedy tolik osob je stále v pracovním poměru.

¹⁴ Asociace penzijních fondů ČR. APF ČR: *Komentář k výsledkům za rok 2011*. [online]. APF ČR. [28. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/komentare-dane/komentar-k-vysledkum-za-rok-2011.html>

Graf č. 3. 1: Počet penzijních připojištění, na která přispíval zaměstnavatel v roce 2010

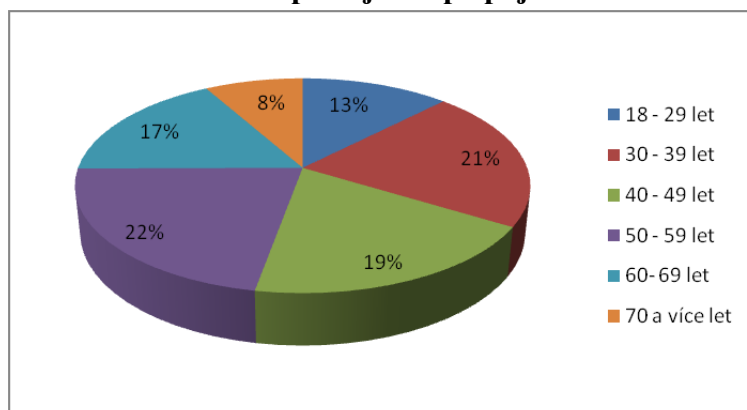

Zdroj: MF: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2010, vlastní zpracování

3.1.2 Věková struktura účastníků penzijního připojištění

V této podkapitole bude analyzována věková struktura účastníků penzijního připojištění, data vychází z roku 2010, z toho důvodu, že za rok 2011 v době zpracování této práce ještě nebyla zveřejněna. Podle grafu č. 3. 2 můžeme vidět, že největší počet účastníků penzijního připojištění je ve skupině 50 až 59 let, dá se předpokládat, že hlavním důvodem tak vysokého počtu zúčastněných je věc krátkodobého, případně střednědobého, spoření se státním příspěvkem, čehož tyto osoby využívají, ale také stárnutím účastníků.

Graf č. 3. 2 Věková struktura účastníků penzijního připojištění v roce 2010

Zdroj: MF: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2010, vlastní zpracování

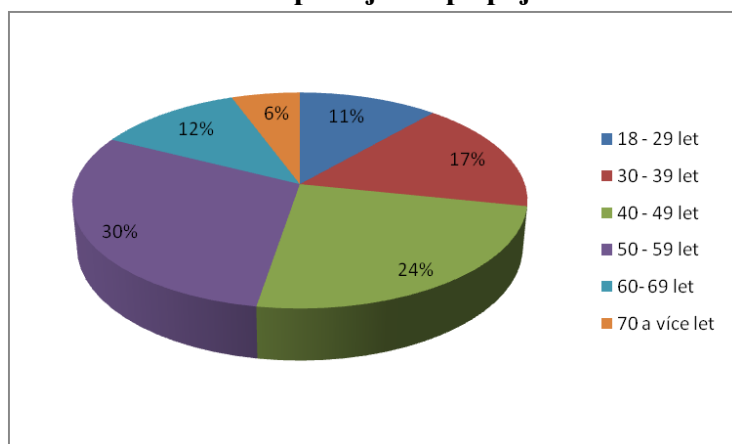
Srovnáme-li si rozložení klientů penzijního připojištění mezi roky 2002 a 2010 uvidíme, že k největšímu nárůstu došlo ve skupině 60-69 let, což podporuje hypotézu, že lidé si v současné rychle se měnící situaci na trhu, chtějí krátkodobě spořit s příspěvkem státu, na druhou stranu největší změnu rozložení zaznamenala skupina 50-59 let, z 30% se tento počet snížil na 22%, k podobné změně došlo i ve věkové kategorii 40-49 let. Můžeme tedy říci, že počet osob starších uzavírající penzijní připojištění se postupem času snižuje, věková skupina

50-59 let v roce 2002 byla velmi významná a za 10 let se velká část těchto účastníků přesunula do skupiny následující.

Významné zvýšení zaznamenala skupina 30-39 let a to o 4%, rovněž se zvýšilo rozložení počtu účastníků mladších 29 let a to 2%.

Rozdělíme si tyto věkové skupiny na dvě velké a to rozložení osob do 49 let a nad 49 let, můžeme vidět, že v roce 2002 byl poměr 52%:48% a v roce 2010 53%:47%, z toho lze odvodit, že k podstatným změnám a výraznému zapojení mladších osob do penzijního připojištění stále nedochází.

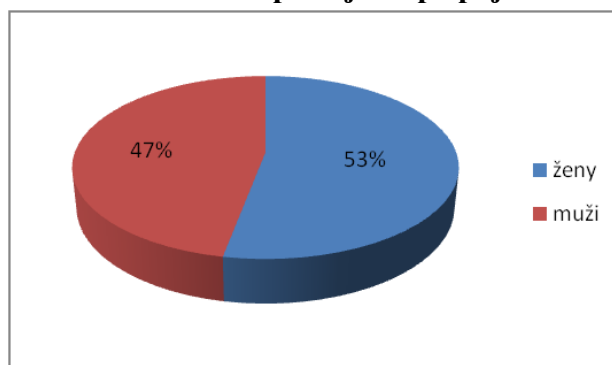
Graf č. 3. 3: Věková struktura účastníků penzijního připojištění v roce 2002

Zdroj:MF: Státní dozor v oblasti penzijního připojištění, výroční zpráva za rok 2003, vlastní zpracování

V následujícím grafu je uvedeno rozložení počtu mužů a žen na penzijním připojištění, údaje jsou opět z roku 2010. Počet žen, které mají uzavřené penzijní připojištění, převyšuje počet mužů o 3%.

Graf č. 3. 4: Rozložení počtu mužů a žen na penzijním připojištění

Zdroj: APF ČR: Průměrná věková struktura účastníků penzijního připojištění se státním příspěvkem, podíl mužů a žen v penzijním připojištění se státním příspěvkem k 31. 12. 2010, vlastní zpracování

3.1.3 Vývoj příspěvků účastníků a státních příspěvků

Celkový objem příspěvků neustále roste, je to logické, platí tu přímá úměra, vyšší počet uzavřených smluv se rovná vyššímu počtu příspěvků.

Podstatnější informace přináší průměrný měsíční příspěvek na jednoho účastníka. V roce 2002 činil tento příspěvek 354, 02 Kč, v roce 2011 to bylo téměř o stokorun více, a to 441, 65 Kč. V roce 2009 a 2010 došlo k mírnému poklesu oproti rokům předcházejícímu, což lze vysvětlit hospodářskou krizí, která vyvolala růst nezaměstnanosti, snižování mezd, snahu podniků snižovat náklady, to vše a mnohé další mělo za následek snížení průměrného měsíčního příspěvku. Výše státního příspěvku koresponduje s výší příspěvků účastníka.

Průměrná výše příspěvku účastníka, i přesto že od roku 2002 došlo k nárůstu je velmi nízká a nezajistí do budoucna dostatečný důchod z penzijního připojištění.

Tab. č. 3. 2: Vývoj příspěvků účastníků a státních příspěvků

Rok	Příspěvky účastníků		Státní příspěvky	
	Objem (v mld. Kč)	Prům. měsíční příspěvek (v Kč)	Objem (v mld. Kč)	Prům. měsíční příspěvek (v Kč)
2002	10,957	354,02	2,770	89,83
2003	11,770	383,69	2,930	96,02
2004	13,146	396,84	3,222	97,73
2005	15,335	407,90	3,683	98,65
2006	17,607	430,75	4,162	102,19
2007	20,211	449,67	4,651	103,85
2008	21,887	450,53	5,088	104,87
2009	22,955	443,91	5,347	105,18
2010	23,218	439,55	5,510	105,00
2011	23,426	441,65	5,602	105,43

Zdroj: MF: Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v České republice k 31. 12. 2011

3.2 Analýza penzijních fondů na trhu penzijního připojištění

Během prvních dvou let fungování vzniklo v ČR 46 penzijních fondů, z čehož dva svoji činnost nezačaly a na trhu jich tedy aktivně působilo 44. V průběhu let se jejich počet snížil až na současných 9, které jsou zobrazeny v tabulce č. 2. 3, a to většinou pomocí plánovaných fúzí. K poslední změně došlo ke konci roku 2011, kdy byla zakončena fúze sloučením mezi ČSOB penzijním fondem Stabilita, a.s a ČSOB penzijním fondem Progres, a. s.

s nástupnickou společností ČSOB penzijní fond Stabilita, a. s. Tyto dva fondy spadající pod skupinu ČSOB dříve realizovaly odlišnou investiční strategii a jejich sloučení je logickým krokem vzhledem k připravované transformaci penzijních fondů na penzijní společnosti a možnosti účastníků vybírat si různou investiční strategii.

Všechny fondy jsou sdruženy v Asociaci penzijních fondů ČR.

Tab. č. 3. 3: Seznam fungujících penzijních fondů na trhu v roce 2012

	Název fondu	Datum vzniku
1.	AEGON Penzijní fond, a.s.	15. 6. 2007
2.	Allianz penzijní fond, a.s.	1. 10. 1997
3.	AXA penzijní fond a.s.	1. 12. 1994
4.	ČSOB Penzijní fond Stabilita, a. s.	26. 10. 1994
5.	Generali penzijní fond a.s.	25. 9. 1995
6.	ING Penzijní fond, a.s.	10. 2. 1995
7.	Penzijní fond České pojišťovny, a.s.	19. 9. 1994
8.	Penzijní fond České spořitelny, a.s.	23. 12. 1994
9.	Penzijní fond Komerční banky, a.s.	28. 11. 1994

Zdroj: internetové stránky jednotlivých penzijních fondů

V následující tabulce je seznam bank vykonávajících funkci depozitáře u jednotlivých penzijních fondů, dominantní postavení zde zastává UniCredit Bank Czech Republic, a.s., která vykonává funkci depozitáře pro 4 penzijní fondy. Zajímavostí je ING PF, a. s., který má jako depozitáře banku ING Bank, která je rovněž jako penzijní fond součástí finanční skupiny ING.

V tabulce jsou dále uvedeni hlavní akcionáři. Pouze ve dvou případech nespadá 100% vlastnictví do rukou jedné společnosti a to u penzijního fondu AEGON, a.s. a AXA PF, a. s.

Penzijní fondy povinně podléhají auditu účetní závěrky, s ohledem na to, že věhlas auditorské společnosti může ovlivnit potenciální zájemce o penzijní připojištění, využívají penzijní fondy, až na jeden, auditorské společnosti z tzv. „velké čtyřky.“¹⁵

¹⁵ „Velká čtyřka“ – jedná se o celosvětové označení používané pro čtyři největší poradenské a auditorské podniky – PricewaterhouseCoopers, KPMG, Deloitte, Ernst & Young. Společnosti mají dominantní postavení na trhu a působí ve většině zemí světa.

Tab. č. 3. 4: Banky vykonávající funkci depozitáře, hlavní akcionáři a auditoři penzijního fondu

Název penzijního fondu		
Názvy a podíly hlavních akcionářů	Auditor PF	Banka vykonávající funkci depozitáře
AEGON Penzijní fond, a.s.		
AEGON Tsjechië Holding B.V. – 90% ZFP akademie, a.s. - 10 %	Ernst & Young Audit & Advisory, s.r.o.	Česká spořitelna, a.s.
Allianz PF, a.s.		
Allianz pojišťovna, a.s - 100 %	KPMG Česká republika Audit, spol. s r.o.	Komerční banka, a.s.
AXA penzijní fond a.s.		
SOCIETE BEAUJON, Francie 99,98 %	Mazars Audit, s.r.o.	UniCredit Bank Czech Republic, a.s.
ČSOB Penzijní fond Stabilita, a. s.		
Československá obchodní banka, a.s. - 100%	Ernst & Young Audit & Advisory, s.r.o.	UniCredit Bank Czech Republic, a.s.
Generali PF a.s.		
Generali Pojišťovna, a.s., ČR - 100%	PricewaterhouseCoopers Audit, s.r.o.	UniCredit Bank Czech Republic, a.s.
ING Penzijní fond, a.s.		
ING CONTINENTAL EUROPE HOLDINGS B.V.	Ernst & Young Audit & Advisory, s.r.o.	ING Bank, N.V.
Penzijní fond České pojišťovny, a.s.		
Česká pojišťovna, a.s. - 100%	PricewaterhouseCoopers Česká republika, s.r.o.	UniCredit Bank Czech Republic, a.s.
Penzijní fond České spořitelny, a.s.		
Česká spořitelna, a.s. - 100%	Ernst & Young Audit, s.r.o.	Komerční banka, a.s.
Penzijní fond Komerční banky, a.s.		
Komerční banka, a.s. - 100%	Ernst & Young Audit, s.r.o.	Česká spořitelna, a.s.

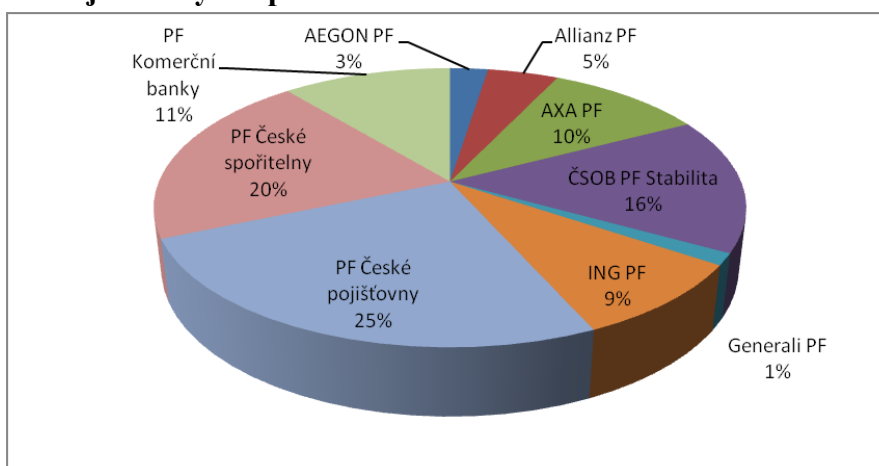
Zdroj: APF ČR: Aktuální údaje o akcionářské struktuře, auditorech, depozitářích a správcích portfolia PF k 31. 12. 2011

3.2.1 Rozdělení penzijních fondů dle počtu účastníků

V ČR v současné době funguje 9 penzijních fondů, které shromažďují přes 4,5 milionů účastníků. Největším penzijním fondem z tohoto úhlu pohledu je *PF České pojišťovny*, který zaujímá ¼ trhu, následovaný *PF České spořitelny* s 20% a *ČSOB PF Stabilita* s 16%, který zvýšil počet svých účastníků fúzí, která proběhla v loňském roce

Mezi fondy s nejmenším počtem účastníků patří *Generali PF* s 1%, dále *AEGON PF* a *Allianz PF*. V následujících kapitolách si ukážeme, zda existuje závislost na velikosti penzijního fondu a kvality poskytovaných služeb.

Graf č. 3. 5: Penzijní fondy dle počtu aktivních účastníků v roce 2011

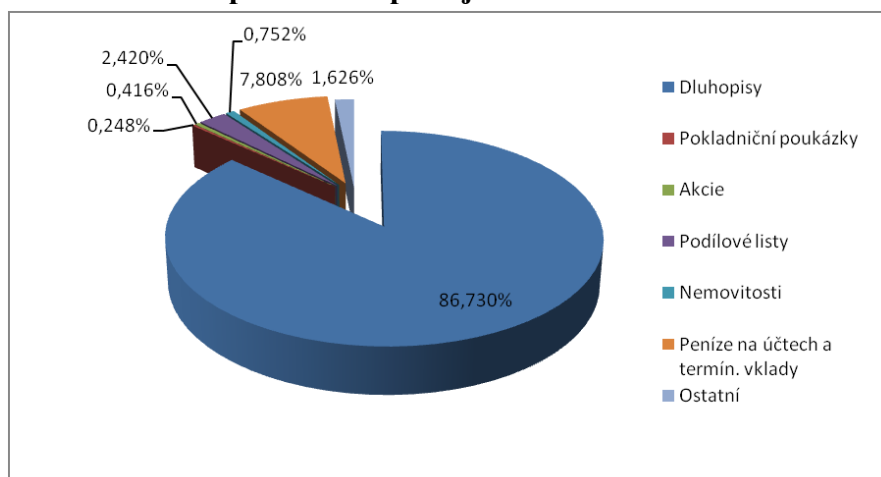
Zdroj: APF ČR: Vybraná ekonomická data za 4. čtvrtletí 2011, vlastní zpracování

3.2.2 Složení portfolia penzijních fondů

V následujícím grafu je vyjádřeno umístění prostředků penzijních fondů. Na konzervativní investiční politice penzijních fondů se ani v roce 2011 nic nezměnilo. Nejvíce prostředků bylo umístěno v dluhopisech a to téměř 87%, penzijní fondy patří mezi významné investory do státních dluhopisů, na termínovaných vkladech a účtech bylo umístěno 7,8%, nejméně položek bylo umístěno v pokladničních poukázkách a to 0,25%, 0,4% prostředků bylo investováno do akcií.

Penzijní fondy nemají příliš velkou možnost měnit své portfolio, v případě nákupu rizikovějších aktiv se vystavují rizika ztráty.

Graf č. 3. 4: Umístění prostředků penzijních fondů v roce 2011

Zdroj: Ekonomické ukazatele penzijních fondů APF ČR za rok 2011, vlastní zpracování

3.3 Kritéria pro výběr penzijního fondu

V této kapitole budou rozebrána čtyři základní kritéria, podle kterých se určuje kvalita penzijního fondu a kterými by se měl zájemce o penzijní připojištění řídit při výběru penzijního fondu. Těmito kritéria jsou historické výnosy jednotlivých penzijních fondů, kapitálová přiměřenost, jinak řečeno solventnost, náklady příštích období a celková nákladovost penzijních fondů.

3.3.1 Historické výnosy penzijních fondů

V této části bude rozebrán vývoj výnosů, které byly vyplaceny účastníkům penzijního připojištění, tedy zhodnocení prostředků účastníků penzijního připojištění u jednotlivých penzijních fondů. Pro rok 2011 stále nejsou zveřejněny přesné výsledky, proto bude pracováno s odhady, které byly vydány APF ČR:

V tabulce č. 3. 5 jsou v abecedním pořadí uvedeny penzijní fondy a jejich zhodnocení od roku 2002, nejvyššího průměrného zhodnocení dosahuje Allianz penzijní fond, a. s., který je následován Generali penzijním fondem, a. s. a penzijním fondem AEGON, a. s. Na opačné straně, jako fondy s nejmenším průměrným zhodnocením stojí AXA penzijní fond a. s. a ČSOB Penzijní fond Stabilita, a. s.

Světová hospodářská krize dopadla i na penzijní připojištění, v letech 2008-2009 bylo zhodnocení u většiny penzijních fondů velmi malé, například penzijní fond AXA, a. s. v roce 2008 dosáhl nulového nominálního zhodnocení prostředků, což při tehdejší inflaci, která byla vyšší než 6% představovalo vysoké znehodnocení prostředků.

Další důležitou informací je kolísání výnosů penzijních fondů, jako nejméně kolísavý se jeví penzijní fond Allianz, a. s., který se od roku 2002 stále pohybuje okolo 3%. PF Generali,

a. s. byl v průběhu let relativně stabilní, ale v loňském roce dosáhl pouze 0,3% zhodnocení, což je nejméně ze všech penzijních fondů.

Tab. č. 3. 5: Nominální zhodnocení prostředků účastníků u penzijních fondů v %

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	průměr
AEGON PF, a.s.	-	-	-	-	-	4,5	3,5	2,1	2,11	1,26	2,69
Allianz PF, a.s.	3,71	3	3	3	3,11	3	3	3,1	3	2,43	3,04
AXA PF, a.s.	3,41	3,36	3,1	3,7	2,5	2,2	0	2	1,47	1,47	2,32
ČSOB PF Stabilita, a. s.	3	2,3	4,3	4	2,8	2,4	0,05	1,37	1,49	1,63	2,33
Generali PF, a.s.	4,1	3	3	3,81	3,74	4,1	2	2,4	2,1	0,3	2,86
ING PF, a.s.	4	4	2,5	4,2	3,6	2,5	0,04	0,1	2,1	1,83	2,49
PF České pojišťovny, a.s.	3,2	3,1	3,5	3,8	3,3	2,4	0,2	1,2	2	1,37	2,41
PF České spořitelny, a.s.	3,5	2,64	3,74	4,03	3,04	3,1	0,4	1,28	2,34	1,45	2,55
PF Komerční banky, a.s.	4,63	3,4	3,5	4	3	2,3	0,58	0,24	2,23	1,89	2,58

Zdroj: APF ČR: Vybrané ekonomické ukazatele, zhodnocení prostředků účastníka

Do této doby jsme se pohybovali v nominálních hodnotách, tedy nebyla zahrnuta míra inflace. Očistíme li tyto hodnoty o míru inflace, dosáhneme reálného zhodnocení prostředků. Míra inflace v jednotlivých letech je uvedena v následující tabulce dle údajů ČSÚ.

Tab. č. 3. 6: Míra inflace

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	průměr
Míra inflace	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1	1,5	1,9	2,26

Zdroj: ČSÚ: Míra inflace

Průměrná míra inflace v těchto letech byla 2,26%. Po odečtení od průměrného nominálního zhodnocení, jsou získány hodnoty, které uvádí tabulka č. 3. 7. Je patrné, že všechny penzijní fondy průměrně zhodnocují své výnosy, tedy dlouhodobě nedochází ke znehodnocení prostředků, ale podíváme-li se na rok 2008, kdy míra inflace dosáhla úrovně 6,3% je patrné, že v tomto roce u všech penzijních fondů došlo ke znehodnocení prostředků.

Dle odhadovaných údajů za loňský rok to vypadá, že inflaci překonají pouze tři penzijní fondy a to Allianz a. s., ING, a. s. a penzijní fond Komerční banky, a. s.

Tab. č. 3. 7: Průměrné reálné zhodnocení prostředků účastníků penzijního připojištění

Penzijní fond	Průměrné reálné zhodnocení prostředků účastníků
AEGON PF, a.s.	0,43
Allianz PF, a.s.	0,78
AXA PF, a.s.	0,06
ČSOB PF Stabilita, a. s.	0,07
Generali PF, a.s.	0,60
ING PF, a.s.	0,23
PF České pojišťovny, a.s.	0,15
PF České spořitelny, a.s.	0,29
PF Komerční banky, a.s.	0,32

Zdroj: vlastní zpracování

Závěrem lze říci, že penzijní fondy dosahují velmi malého zhodnocení, reálné zhodnocení prostředků v žádném penzijním fondu nepřesahuje 1%. Je to dáno řadou omezení, která zabraňují penzijním fondům volit rizikovější strategie, penzijní fondy musí povinně dosahovat nezáporného nominálního zhodnocení, dalším problémem je svázání majetku akcionářů a klientů penzijního fondu, při dosažení záporného výnosu musí akcionáři vyrovnávat ztráty ze svého majetku.

Zhodnocení jako ukazatel ekonomické výkonnosti není nejobektivnější ukazatel dobré výkonnosti penzijního fondu. Dalšími významnými ukazateli jsou kapitálová přiměřenost, náklady příštích období a celkové náklady penzijního fondu, které budou rozebrány v následujících podkapitolách

3.3.2 Nákladovost

Nákladovost jednotlivých penzijních fondů vypovídá o celkových nákladech, se kterými fond hospodáří. Pracujeme s daty od roku 2007 do roku 2010, data za rok 2011 nejsou stále k dispozici.

Penzijní fondy porovnáváme pomocí nákladového procenta, které celkové náklady přepočítá na průměrné prostředky účastníků, výsledky jsou uvedeny v tabulce č. 3. 8.

Vzorec pro výpočet nákladového procenta:

$$\frac{\text{celkové náklady penzijního fondu}}{\text{průměrné prostředky účastníků}}$$

Nejnižšího nákladového procenta dosahuje penzijní fond Allianz, a. s., od roku 2007 se jeho nákladovost stále držela pod jedním procentem. Na opačné straně stojí relativně nedávno

vzniklý AEGON PF, a. s., který v roce svého vzniku dosahoval astronomicky vysoké nákladovosti, v roce 2010 to bylo již necelých 9%, ale oproti ostatním fondům je to stále velmi. Tak vysoká nákladovost je dána jeho pozdním vstupem na trh a s tím spojenými vysokými počátečními náklady, tedy nadprůměrně vysokými provizemi vyplácenými zprostředkovatelům.

Tab. č. 3. 8 Nákladovost jednotlivých penzijních fondů vůči prostředkům účastníků v %

Penzijní fond/rok	2007	2008	2009	2010	průměr
AEGON PF, a.s.	69,8	18,2	6	8,7	25,675
Allianz PF, a.s.	0,7	0,8	0,9	0,8	0,800
AXA PF a.s.	1,4	1,4	1	1,6	1,350
ČSOB PF Stabilita, a. s.	1,4	1,3	1,5	1,6	1,450
Generali PF a.s.	1,8	1,6	2,4	2,2	2,000
ING PF, a.s.	1,7	1,7	1	1,4	1,450
PF České pojišťovny, a.s.	1,8	1,9	2,8	2,2	2,175
PF České spořitelny, a.s.	1,7	1,3	1,3	1,3	1,400
PF Komerční banky, a.s.	1,4	1,5	1,2	1,3	1,350

Zdroj: Výroční zprávy jednotlivých fondů, Produktové listy

3.3.3 Náklady příštích období

Dalším kritériem pro určení kvality penzijního fondu jsou náklady příštích období (NPO), které převážně představují umořování provizí, které byly vyplaceny na získání nebo přetažení nových klientů, ale účetně ještě nebyly vykázány v nákladech. Čím nižší jsou, tím větší lze očekávat výnos pro klienta.

Následující tabulka uvádí náklady příštích období v jednotlivých letech u jednotlivých penzijních fondů, můžeme vidět, že nejvyšších NPO dosahují penzijní fondy České pojišťovny a PF AXA, to je samozřejmě z velké části dáno velikostí fondu, proto musíme tyto náklady porovnat k prostředkům účastníků penzijních fondů, jak uvádí tabulka č. 3. 10.

Tab. č. 3. 9: Náklady příštích období u jednotlivých penzijních fondů

Penzijní fond/rok	2007	2008	2009	2010	2011
AEGON PF, a.s.	28 904	152 468	361 648	453 008	447 275
Allianz PF, a.s.	66 712	83 085	125 227	155 085	182 740
AXA PF a.s.	740 639	793 071	755 777	703 234	654 844
ČSOB PF Stabilita, a. s.	300 339	339 132	357 323	277 989	231 689
Generali PF a.s.	12 796	33 673	59 091	71 009	81 107
ING PF, a.s.	412 933	444 502	429 351	380 157	351 994
PF České pojišťovny, a.s.	970 056	1 123 796	696 609	508 538	463 265
PF České spořitelny, a.s.	94 348	135 664	146 147	141 175	129 655
PF Komerční banky, a.s.	603 589	642 721	619 999	561 983	528 200

Zdroj: Výroční zprávy jednotlivých penzijních fondů, APF ČR: Ekonomické ukazatele za jednotlivé roky,

Vzorec pro výpočet NPO

náklady příštích období
prostředky účastníků

V tabulce č. 3. 10 je uvedeno procentuální vyjádření NPO s ohledem na prostředky účastníků. Zaměříme-li se pouze na rok 2011, tak největší NPO má PF AEGON, a. s., i přesto, že od roku 2007 snížil tyto náklady o více než 60%, stále jsou několikanásobně vyšší než u ostatních penzijních fondů, poměrně vysokých NPO dosahuje rovněž PF AXA, a. s. a PF Komerční banky, a. s.

Na opačné straně, průměrně s nejnižšími NPO hospodaří penzijní fond České spořitelny, a. s., jehož NPO nedosahují ani 0,5%, velmi dobře si rovněž vede Allianz penzijní fond, a. s. a třetici nejlepších uzavírá PF České pojišťovny, a. s.

Tab. č. 3. 10: Náklady příštích období vyjádřené k prostředkům účastníků v %

Penzijní fond/rok	2007	2008	2009	2010	2011	průměr
AEGON PF, a.s.	72,74	25,72	16,62	12,14	10,37	27,52
Allianz PF, a.s.	1,10	1,24	1,56	1,63	1,72	1,45
AXA PF a.s.	2,30	2,34	2,28	2,12	1,95	2,20
ČSOB PF Stabilita, a. s.	2,11	2,15	2,14	1,57	1,27	1,85
Generali PF a.s.	1,00	2,05	2,81	2,71	2,74	2,26
ING PF, a.s.	2,19	2,06	1,88	1,59	1,42	1,83
PF České pojišťovny, a.s.	2,61	2,55	1,45	0,98	0,84	1,68
PF České spořitelny, a.s.	0,39	0,46	0,45	0,40	0,35	0,41
PF Komerční banky, a.s.	2,66	2,50	2,29	1,97	1,78	2,24

Zdroj: vlastní výpočet

3.3.4 Kapitálová přiměřenost – solventnost

Kapitálová přiměřenost hodnotí výši volného kapitálu penzijního fondu ve vztahu k prostředkům účastníků, jedná se o schopnost pokrýt kapitálem potenciální budoucí ztráty. Kapitálová přiměřenost je jedno z nejdůležitějších kritérií, podle kterého se posuzuje kvalita penzijního fondu. Čím vyšší procentní hodnoty penzijní fond dosáhne, tím je výhodnější pro účastníka.

Vzorec pro výpočet kapitálové přiměřenosti¹⁶:

$$\frac{\text{celková aktiva} - \text{náklady a výnosy příštích období}}{\text{prostředky účastníků penzijního připojištění}}$$

V tabulce č 3. 11 je uvedena kapitálová přiměřenost jednotlivých penzijních fondů. Průměrně dosahuje nejlepších výsledků AEGON PF, a. s., je to dáno jeho pozdním vstupem na trhu a obrovskou kapitálovou přiměřeností v prvním roce fungování, která se v roce 2008 dostala do záporných hodnot, a fond se stal kapitálově nepřiměřený, tato data velmi ovlivňují výsledek, proto v případě tohoto penzijního fondu bude pracováno pouze s daty od roku 2009 a tedy průměrná kapitálová přiměřenosti vychází **2,53%**, tímto se stává PF AEGON fondem s nehorší kapitálovou přiměřeností. Druhým fondem, který dosahuje nejhorsích výsledků je PF Komerční banky, a. s., následovaný ING PF, a. s.

Nejlepších průměrných výsledků dosahuje penzijní fond Allianz, a.s., mezi fondy s dobrou kapitálovou přiměřeností dále řadíme Generali PF, a. s. a to ji přesto, že v roce 2011 nebyly jeho výsledky tak dobré a PF České spořitelny, a. s.

Tab. č. 3. 11: Kapitálová přiměřenost jednotlivých penzijních fondů v letech 2007 – 2011

Penzijní fond/rok	2007	2008	2009	2010	2011	průměr
AEGON PF, a.s.	132,5	-11	5,2	1,31	1,07	25,82
Allianz PF, a.s.	3,68	6,62	8,9	9,04	7,06	7,9
AXA PF a.s.	0,34	0,63	4,8	7,01	6,02	4,62
ČSOB PF Stabilita, a.s.	0,38	0,01	7,01	7,35	6,5	5,22
Generali PF a.s.	12,09	5,81	8,07	5,72	4,35	5,98
ING PF, a.s.	0,21	0,75	2,72	5,03	3,94	3,11
PF České pojišťovny, a.s.	0,37	-1,06	5,66	5,12	4,31	3,51
PF České spořitelny, a.s.	2,93	2,55	8,7	6,57	5,27	5,77
PF Komerční banky, a.s.	-0,83	-0,4	3,58	4,6	3,29	2,77

Zdroj: vlastní výpočet

¹⁶ Potřebná data jsou znázorněna v příloze č. 3.

3.4 Analýza vybraných penzijních fondů

V předchozí kapitole byly hodnoceny penzijní fondy podle 4 kritérií:

- historických výnosů -zhodnocení penzijních fondů
- nákladovosti
- nákladů příštích období
- kapitálové přiměřenosti.

Na základě výsledků, které jsou seskupeny v následující tabulce, jsou vybrány 3 penzijní fondy, které dosáhly nejlepších výsledků a které budou dále analyzovány. Zcela pochopitelně je to penzijní fond Allianz, a. s., dále PF České spořitelny, a. s. a posledním je Generali PF, a. s. -

Tab. č. 3. 12: Vyhodnocení výsledků

	Zhodnocení	Nákladovost	NPO	Kapitálová přiměřenost
1.	Allianz PF, a. s.	Allianz PF, a. s	PF České spořitelny, a.s.	Allianz PF, a. s.
2.	Generali PF, a. s	PF Komerční banky, a.s. AXA PF, a.s.	Allianz PF, a. s	Generali PF, a
3.	AEGON, a. s.	PF České spořitelny, a.s.	PF České pojišťovny, a.s	PF České spořitelny, a.s.

Zdroj: vlastní zpracování

3.4.1 Allianz penzijní fond, a. s.

Penzijní fond Allianz, a. s., který je jedním z nejúspěšnějších penzijních fondů na českém trhu, byl založen 31. 8. 1997 splynutím Allianz HYPO penzijního fondu, a. s. a Živnobanka penzijního fondu, a. s. Původní fondy zanikly bez likvidace a Allianz penzijní fond, a. s. je jejich právním nástupcem.

Jediným akcionářem je Allianz pojišťovna, a. s, která je dceřinou společností Allianz New Europe Holding GmbH a součástí světového pojišťovacího koncernu Allianz SE.

Mezi největší výhody penzijního fondu Allianz patří stabilní vysoké zhodnocení, které se v uplynulých letech stále pohybuje okolo 3% a to i přes světovou hospodářskou krizi v roce 2008. Jedná se o nejvíce kapitálově přiměřený penzijní fond. Rovněž dosahuje nejnižší nákladovosti s ohledem na prostředky účastníků, z hlediska NPO se řadí na druhé místo mezi penzijními fondy.

Penzijní fond je vítězem soutěže Zlaté Euro za rok 2011, v roce 2010 se umístil na místě druhém.¹⁷

Tab. č. 3. 13: Základní informace o penzijním fondu Allianz

Základní kapitál	60 000 000
Akcionář	Allianz pojišťovna, a. s., 100 %
Podíl na trhu	4,61%
Počet aktivních účastníků	212 156
Prostředky účastníků	11 863 000 000
Depozitář	Komerční banka, a. s.
Auditor	KPMG Česká republika Audit
Internetové stránky	www.allianz.cz/penzijni-fond/

Zdroj: internetové stránky PF Allianz, a. s.

Hospodářské výsledky penzijního fondu

Penzijní fond zaznamenává stabilní růst hospodářského výsledku, který není příliš ovlivňován vnějšími ekonomickými vlivy. Což dokládá i situace během světové hospodářské krize, kdy Allianz PF, a. s. na rozdíl od většiny svých kolegů nejenom nesnížil svůj zisk, ale ani nemusel navyšovat základní kapitál.

Tab. č. 3. 14: Hospodářský výsledek v letech 2004 - 2011

Rok	Hospodářský výsledek
2004	122 090 000
2005	165 000 000
2006	181 725 000
2007	201 200 000
2008	220 000 000
2009	251 099 000
2010	309 753 000
2011	339 155 000

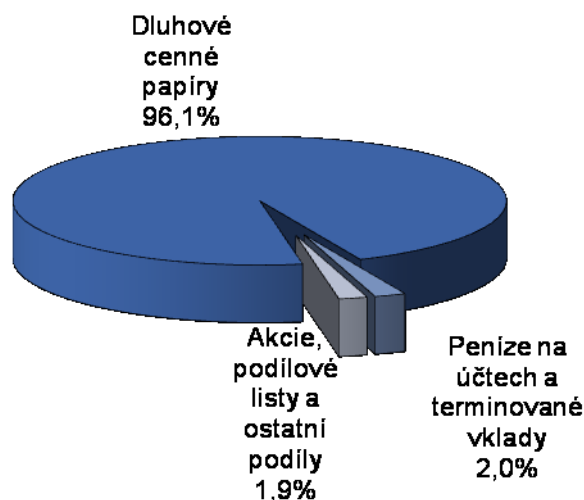
Zdroj: Výroční zprávy penzijního fondu Allianz, a. s., APF ČR: Ekonomické ukazatele k 31. 12. 2011

Struktura portfolia

Penzijní fond Allianz, a. s. dlouhodobě nadstandardně zhodnocuje příspěvky účastníků. Je to dáno spíše konzervativní investiční strategií, která je zaměřená na udržitelný a stabilní růst. Přes 91% investovaných prostředků míří do dluhopisů, z čehož téměř 95% tvoří dluhopisy vládních institucí. Pouze necelá dvě procenta míří do rizikových aktiv, jako jsou akcie a podílových listů.

¹⁷ ZLATÉ EURO. Zlaté euro. *Penzijní připojištění roku 2011*. [online]. Zlaté euro [24. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.zlateeuro.cz/penzijni-pripojisteni-2011/vitezove>

Graf č. 3. 5.: Struktura portfolia penzijního fondu Allianz k 31. 12. 2011

Zdroj: PF Allianz: Zpráva o hospodaření a přehled o umístění prostředků k 31. 12. 2011

Doplňkové služby poskytované penzijním fondem Allianz, a. s.

Klienti PF Allianz, a. s. mají k dispozici veškeré výhody účastníka penzijního připojištění a to státní příspěvek, daňové odpočty. Pro využívání daňových úlev nabízí Allianz službu **daňový automat**, úkony poskytované touto službou jsou zdarma, jejím sjednáním se klienti k ničemu nezavazují. Klient může v průběhu trvání smlouvy měnit podstatné náležitosti.

PF připravil pro své klienty úrazové pojištění pro případ trvalých následků úrazu u Allianz pojišťovny, a. s. hrazené Allianz penzijním fondem, a. s. Pojištění získají účastníci, kteří přestoupí na aktuální penzijní plán anebo uzavřeli smlouvu po 15. 2. 2010.

Klientům penzijního fondu jsou poskytovány zvýhodněné podmínky při sjednání pojistných produktů Allianz pojišťovny (například 5% sleva na povinné ručení, na havarijní pojištění).

Penzijní fond dále nabízí sjednání pojištění on-line, resp. korespondenčně, anebo telefonicky, při takovém jednání náleží účastníkovi bonus ve výši jednonásobku průměrného zaplaceného měsíčního příspěvku účastníka (včetně příspěvku zaměstnavatele), maximálně však ve výši 1 000 Kč. Nevýhodou je, že nenabízí přístup k účtu online.

3.4.2 Penzijní fond České spořitelny, a. s.

PF České spořitelny vstoupil na trhu v roce 1995 a od března roku 2001 je jeho 100% vlastníkem společnost Česká spořitelna, a. s., která je členem středoevropské skupiny Erste Bank.

Jedná se o druhý největší penzijní fond v ČR, ať již z hlediska počtu klientů nebo z hlediska objemu finančních prostředků ve správě. Důvěru klientů si získává svojí velikostí a stabilitou na finančním trhu.

Zhodnocení prostředků účastníků není tak vysoké jako v případě penzijního fondu Allianz, a. s., ale i přesto je s výjimkou roku 2008 relativně stabilní. Velmi dobrých výsledků dosahuje ohledně nákladů příštích období, které jsou nejmenší ze všech penzijních fondů, a jeho kapitálová přiměřenost je též velmi dobrá.

Tab. č. 3. 15: Základní informace o penzijním fondu Česká spořitelna

Základní kapitál	350 000 000
Akcionář	Česká spořitelna, a.s. (100%)
Podíl na trhu	20,40%
Počet aktivních účastníků	938 209
Prostředky účastníků	36 642 553 000
Depozitář	Komerční banka, a.s.
Auditor	Ernst & Young Audit, s.r.o.
Internetové stránky	http://www.pfcs.cz

Zdroj: Internetové stránky PF Česká spořitelna, a. s.

Hospodářský výsledek

PF České spořitelny nemá příliš stabilní růst hospodářského výsledku. Od roku 2004 dochází k jeho neustálému kolísání, největší propad přišel v roce 2008, v době hospodářské krize, kdy se zisk oproti roku předcházejícímu snížil o více než 600 milionů korun. V tomto roce rovněž musel penzijní fond navýšit svůj základní kapitál o 250 milionů korun. Od roku 2008 již dochází k růstu zisku.

Tab. č. 3. 16: Hospodářský výsledek penzijního fondu v letech 2004 - 2011

Rok	Hospodářský výsledek
2004	407 633 000
2005	629 525 000
2006	530 607 000
2007	775 563 000
2008	127 447 000
2009	458 531 000
2010	807 354 000
2011	874 262 000

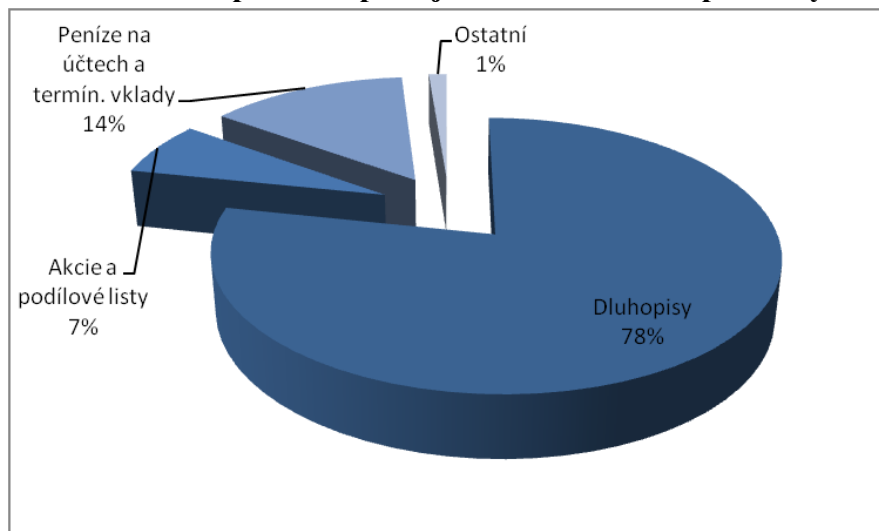
Zdroj: Výroční zprávy PF Česká spořitelna, a. s., APF ČR: Ekonomické ukazatele k 31. 12. 2011

Struktura portfolia

Penzijní fond České spořitelny investuje nejméně prostředků ze všech penzijních fondů do dluhopisů a to pouze 78%, velkou část jeho portfolia zaujímají peníze na účtech a

termínované vklady a to celých 14 procent, investice do rizikových aktiv, jako jsou akcie a podílové listy činí 7%, tato strategie je méně konzervativní než u ostatních fondů a zhodnocení prostředků účastníků je kolísavé.

Graf č. 3. 6 Struktura portfolia penzijního fondu České spořitelny k 31. 12. 2011

Zdroj: APF ČR: Ekonomické ukazatele k 31. 12. 2011

Doplňkové služby poskytované penzijním fondem České spořitelny, a. s

PF České spořitelny nabízí celou řadu doplňkových služeb k penzijnímu připojištění. Klienti penzijního fondu si mohou sjednat **komplexní pojištění u pojišťovny České spořitelny**, které je nabízeno s několika výhodami, například některé varianty pojištění jsou nabízeny až o 70% výhodněji oproti běžným tržním cenám, pojištění se sjednává bez zdravotního zkoumání a až do věku 70 let. Klient si rovněž může k penzijnímu připojištění sjednat pravidelné investování prostřednictvím České spořitelny, například pomocí speciálně vytvořeného **podílového fondu PLUS** pro klienty PF České spořitelny.

Služba Maximum je určena klientům, kteří během roku přispívají nižší částkou a v závěru roku doplácí příspěvky do optimální výše, aby mohli využít daňové výhody. Podstatou této služby je automatická úprava smluvně sjednaného příspěvku na prosinec každého kalendářního roku na takovou výši, která umožní vložit potřebnou částku na konci roku a snížit tak daňový základ.

Služba Optimum je určena klientům, kteří se rozhodnou zvýšit svůj měsíční příspěvek, aby dosáhli maximálního státního příspěvku. Na základě této služby nemusí dojít změně stávajících podmínek, nejsou potřebné další administrativní kroky.

Česká spořitelna rovněž nabízí svým klientům **chytrou katru**, která zajišťuje garanci nejvýhodnějších nákupů, vrátí rozdíl v ceně, pokud klient mohl nakoupit jinde výhodněji,

držitel této karty je-li účastníkem penzijního připojištění PF České spořitelny za každých zaplacených 1000 korun z této karty obdrží odměnu ve výši 10 korun na účet penzijního připojištění.

PF České spořitelny rovněž nabízí online přístup k účtu, který umožňuje provádění změn smluvních podmínek penzijního připojištění i kontaktních údajů, klientovi je umožněno měnit si výši úločky, provést odklad nebo přerušení placení příspěvku a další. Sjednání smlouvy online je jednoduché a řízené pracovníky penzijního fondu.

3.4.3 Generali penzijní fond, a. s.

Penzijní fond byl založen v roce 1995 a od roku 2006 je jediným akcionářem Generali Pojišťovna, a. s., která je součástí světové pojišťovací společnosti Generali PFF Holding, B. V., pod tuto skupinu spadá i Česká pojišťovna, která je 100% vlastníkem penzijního fondu České pojišťovny.

PF Generali je nejmenší penzijním fondem v ČR, pouze s 62 087 účastníky. Jeho výsledky jsou poměrně dobré, dosahuje velmi dobrého průměrného zhodnocení, ale v roce 2011 došlo k propadu a penzijní fond připíše svým účastníkům pouze 0,3%, kapitálová přiměřenost je rovněž velmi dobrá, ale rovněž v posledních letech dochází k postupnému zhoršování.

Problémem tohoto fondu jsou náklady příštích období, které jsou poměrně vysoké.

Tab. č. 3. 17: Základní informace o PF Generali, a. s.

Základní kapitál	50 000 000
Akcionář	Generali Pojišťovna, a. s
Podíl na trhu	1,35%
Počet aktivních účastníků	62 087
Prostředky účastníků	3 220 000 000
Depozitář	UniCredit Bank Czech Republic a.s.
Auditor	Pricewaterhouse Coopers Audit, s.r.o.
Internetové stránky	http://www.generalipf.cz/

Zdroj: internetové stránky PF Generali, a. s

Hospodářské výsledky penzijního fondu

Penzijní fond Generali dosahoval poměrně stabilních hospodářských výsledků. Do roku 2008 se tu objevoval růstový trend, který zastavila světová hospodářská krize. V roce 2009 opět docházelo k růstu až do loňského roku, kdy došlo k výraznému propadu, z 57,567 milionů na 11,47 milionů, můžeme se domnívat, že část zisku byla použita na uhrazení nákladů příštích období, ale skutečnost ukáže, až výroční zpráva.

Tab. č. 3. 18: Hospodářské výsledky penzijního fondu Generali, a. s. v letech 2004 - 2011

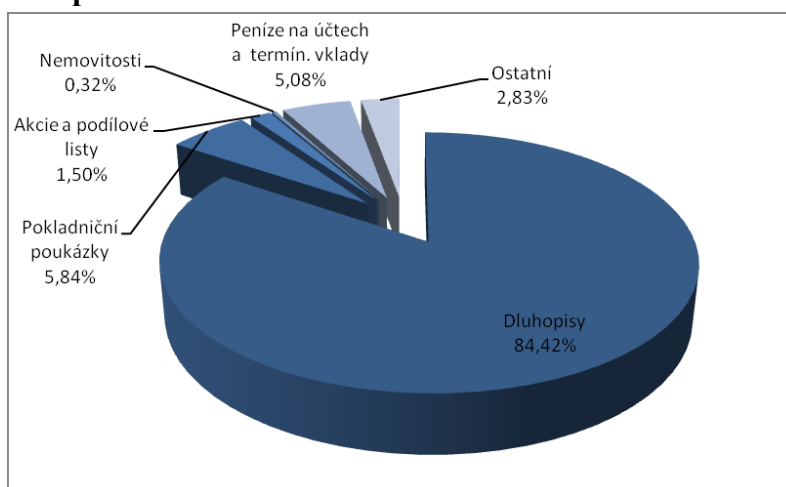
Rok	Hospodářský výsledek
2004	24 297 000
2005	36 509 000
2006	42 793 000
2007	52 172 000
2008	34 396 000
2009	52 015 000
2010	57 567 000
2011	11 470 000

Zdroj: Výroční zprávy penzijního fondu, APF ČR: Ekonomické ukazatele k 31. 12. 2011

Struktura portfolia

Penzijní fond nejvíce prostředků investoval do dluhopisů a to téměř 85%, pouze 1,5% bylo investováno do rizikových aktiv. Na rozdíl od dříve zkoumaných penzijních fondů, PF Generali investoval část prostředků i do nemovitostí (0,32%) a pokladničních poukázek (5,84%). Investiční strategie přinášela stabilní výsledky, ale v letošním roce, jak již bylo zmíněno, jsou výnosy velmi nízké.

Graf č. 3. 7: Složení portfolia PF Generali v roce 2011

Zdroj: Ekonomické ukazatele za 4. čtvrtletí APF ČR

Výhodné nabídky, slevy, bonusy poskytované penzijním fondem

Penzijní fond Generali, a. s. rovněž nabízí služby, jejichž cílem je přilákat zákazníka. **Služba Optimální daně** je nabízena klientům pro odpočet maximální výše daně, zaúčtování probíhá automaticky, využívání této služby je zdarma.

Sjednání smlouvy online je možné, klienti zašlou vyplněnou smlouvu na adresu penzijního fondu, který jim po zpracování zašle potvrzení. Má-li účastník zájem změnit smlouvu, probíhá to jednodušeji prostřednictvím online formuláře. Výhodou je přístup k účtu online, kde si klient může kontrolovat jeho aktuální stav.

PF Generali rovněž nabízí slevu při sjednání cestovního (až do výše 10%) nemocenského a úrazového pojištění, v těchto případech může sleva činit až 15%.

Má-li účastník penzijního připojištění PF Generali uzavřenou pojistnou smlouvu u Generali pojišťovny může se stát členem **klubu Generali**, který nabízí svým členům kulturní, společenské, sportovní akce na území celé republiky, také nabízí výhodné nákupy se slevou u smluvních partnerů, soutěže o hodnotné ceny a další.

3.5 Shrnutí

V této kapitole byla provedena analýza trhu s penzijním připojištěním podle několika hledisek. První část byla zaměřena na účastníky penzijního připojištění, byl rozebrán, jednak jejich neustále se zvyšující počet, také věková struktura, která se příliš nemění, rovněž bylo zjištěno, že průměrný přírůstek účastníka roste příliš pomalu na to, aby zajistil účastníkům dostatečné prostředky na stáří.

Následující část již byla orientována na penzijní fondy, od ledna letošního roku funguje v ČR pouze 9 penzijních fondů, které byly v této části analyzovány a pomocí 4 kritérií byly stanoveny tři nejlepší fondy na českém trhu a to PF Allianz, a. s, PF Česká spořitelna, a. s. a Generali PF, a. s. U těchto penzijních fondů byla dále provedena podrobná analýza, která se zaměřila na složení jejich portfolia, hospodářské výsledky a nabízené doplňkové služby.

Penzijní fond Generali, a. s. se sice umístil na předních příčkách při stanovování kvalitních a stabilních penzijních fondů na trhu, ale nyní již můžeme říct, že data byla ovlivněna předchozími roky. Fond sice stále dosahuje průměrně velmi dobrých výsledků, ale v posledních letech dochází k růstu celkových nákladů, nákladů příštích období a rovněž se snižuje kapitálová přiměřenost, za rok 2011 dosáhl nejnižšího zhodnocení prostředků. Služby, které nabízí svým klientům, jsou dobré, online přehled o účtu a online sjednání smlouvy přivítá v dnešní době většina klientů, rovněž případné slevy poskytované k pojištění od pojišťovny Generali mohou přilákat nové klienty. Penzijní fond je nejmenší na trhu a běžní občané v něj nemají takovou důvěru, budou si raději volit některý z velkých penzijních fondů.

Dalším penzijním fondem, který si vede velmi dobře je Česká spořitelna penzijní fond, a. s. Jedná se druhý největší fond v ČR s téměř 20% podílem na trhu, který má na trhu stabilní pozici. Nedosahuje sice velkého zhodnocení, ale jeho celkové náklady a náklady příštích období na prostředky účastníků jsou jedny z nejlepších na trhu penzijního připojištění, v případě NPO je dokonce nejlepší na trhu a to s velkým náskokem. Jedná se o fond se stabilní kapitálovou přiměřeností s výjimkou roku 2008, kdy svět zasáhla hospodářská krize, ale i v tomto období se jednalo o třetí nejlepší fond na trhu. Doplňkové služby poskytované

zákazníkům jsou velmi široké, což je z části dáno velikostí fondu, nejenom, že nabízí online sjednání, bez nutnosti zasílání vytisknutých smluv poštou a online kontrolu svého účtu, ale nabízí i služby Optimum, Maximum, službu Chytrá karta a další.

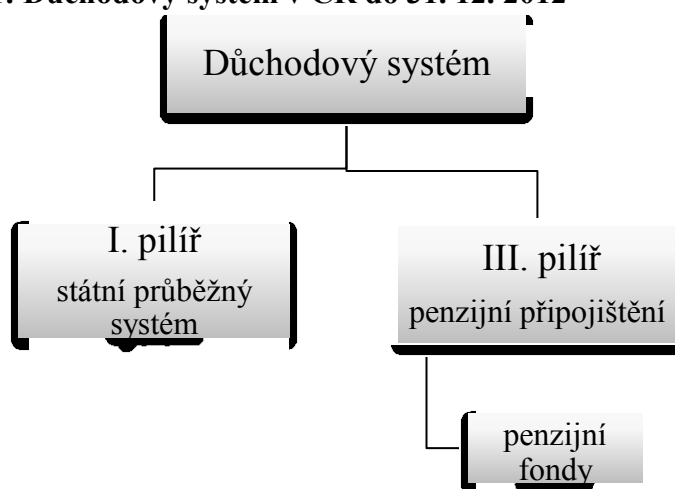
Nejlepších výsledků v naší analýze dosáhl penzijní fond Allianz, a. s., nejenom, že nabízí stabilní zhodnocení prostředků účastníků v průměru okolo 3%, ale dosahuje nejlepší kapitálové přiměřenosti, nejnižší nákladovosti a velmi dobrých nákladů příštích období, které se sice postupně zvedají, ale stále jsou nižší než v případě ostatních fondů. Služby poskytující klientům jsou rovněž zajímavé, ať už se jedná o daňový automat, úrazové pojištění, které je součástí penzijního připojištění klienta, anebo celou řadu slev na pojištění od pojišťovny Allianz. Menší nedostatek lze spatřovat v tom, že penzijní fond neumožňuje kontrolu účtu online. Penzijní fond Allianz je na počet účastníků malým penzijním fondem, zůstává tedy opomíjen od běžných občanů, kteří se často řídí dle jiných kritérií než je kvalita penzijního fondu, například známostí, velikostí fondu. Ale na základě dosažených výsledků, lze tvrdit, že penzijní fond Allianz je na současném trhu penzijního připojištění nejlepší.

4 Zhodnocení

V předchozích kapitolách bylo rozebráno penzijní připojištění, jak po právní stránce, tak z pohledu praxe, kdy byla provedena analýza trhu s penzijním připojištěním. V této části se zaměříme na zhodnocení penzijního připojištění, jako prostředku spoření na důchod. Nejprve budou popsány problémy, které provázejí penzijní připojištění, v další části bude rozebrána změna, která nastane od ledna příštího roku a s tím spojené dopady na účastníky penzijního připojištění.

Před hodnocením penzijního připojištění, je nutné nejprve stručně shrnout situaci ohledně současného důchodového systému, jehož struktura je znázorněna v následujícím grafu. Důchodový systém, mluvíme-li o prvním pilíři je v České republice založen na průběžném vyplácení důchodů, aby tento systém fungoval, je nutná stabilita mezi počtem přispěvatelů a počtem důchodců. V ČR je v posledních desítkách let velmi nízká porodnost a prodlužuje se doba dožití. Tento trend mění poměr plátců a důchodců v systému důchodového zabezpečení, zvyšuje se zátěž na průběžný důchodový systém, což povede ke snižování relativní výše důchodů nebo ke zvyšování odvodů na důchodové zabezpečení.

Graf č. 4. 1: Důchodový systém v ČR do 31. 12. 2012

Zdroj: vlastní zpracování

4.1 Proč si založit penzijní připojištění?

Hlavním důvodem, proč by měli občané využít penzijní připojištění, je pokles příjmů po odchodu do důchodu. V předchozích řádcích naznačené problémy důchodového systému říkají, že vlastní iniciativa jedince bude v budoucnosti nutná, bude-li si chtít udržet dostatečný příjem v důchodovém věku. Převážná část obyvatelstva není schopna si spořit na důchod samostatně, bez pomoci jakékoliv instituce, odkládat současné finance do budoucnosti, vždy jsou tu rizika spojená s běžným životem, neočekávané životní situace nebo obyčejná

lehkovážnost a mnohé další, proto je pro mnoho účastníků penzijní připojištění bezpečný institut, kde si pravidelně ukládají své prostředky, aniž by příliš pocítili jejich ztrátu.

Pro mnoho občanů hraje, při úvahách o založení penzijního připojištění, velkou roli státní příspěvek, který je poskytován k příspěvkům účastníka a to až do výše 1 800,- Kč ročně (při měsíčním příspěvku 1 500 Kč).

Určitou roli při výběru penzijního připojištění, jako prostředku spoření na důchod je podíl na hospodaření penzijních fondů, tedy zhodnocování vložených prostředků. Penzijní připojištění funguje jako prostředek dlouhodobého spoření. Můžeme říci, že čím dříve si jej klient založí tím lépe, čím více naspoří, tím déle se mu tyto prostředky zhodnocují. Účastník si sám stanoví, kolik bude spořit, částky může libovolně měnit, případně platit v měsíční, čtvrtletních, ročních intervalech, min. musí naspořit 1 200 Kč ročně.

Další bodem, proč se rozhodnout pro penzijní připojištění jsou daňové úlevy. Účastník penzijního připojištění si může o zaplacené příspěvky snížit základ daně, odečíst je možné 6 000 – 12 000 Kč a podle výše zaplacených příspěvků, účastník, ale musí naspořit více než 6000 Kč.

V této části byly stručně shrnuty výhody penzijního připojištění, ale současný systém z dlouhodobého hlediska nefunguje a většině účastníků nezajistí dostatečné prostředky na stáří, v následující kapitole budou ukázány problémy, které celý systém provází.

4.2 Hlavní problémy penzijního připojištění

Mezi hlavní problémy penzijního připojištění následující:

- **nízké zhodnocení vložených prostředků** – z předchozích kapitol již víme, že míra zhodnocení se pohybuje pouze mírně nad inflací, v některých letech, kdy je inflace vyšší, dochází ke znehodnocování prostředků, příčin, tak nízkého zhodnocení je několik, za prvé jsou to vysoké provozní náklady penzijních fondů, které jsou dány vyplácenými provizemi zprostředkovatelům za získání klientů. Za druhé penzijní fondy jsou nuceny investovat prostředky tak, aby nedocházelo k zápornému zhodnocení, proto většina prostředků je investována do bezrizikových aktiv - dluhopisů, které přinášejí velmi nízké výnosy.

- **malá motivace k vyšším měsíčním příspěvkům** – průměrný měsíční příspěvek ke konci roku 2011 činil dle ministerstva financí pouze 442 Kč, velká část účastníků přispívá nejnižší možnou částkou a to 100 Kč měsíčně, výše státního příspěvku s vyšším vkladem klesá, účastníci tedy nejsou motivováni přispívat víc a to i přesto, že tak nízké příspěvky jim nezajistí dostatečné prostředky na stáří.

- **vysoký vstupní věk účastníků** - podle údajů APF ČR se penzijního připojištění v roce 2011 účastnilo přibližně 4,6 mil. osob. Pokrytí pracovních sil, ale není tak vysoké, jak se zdá, velká část spořicíků je ve věku přes 60 let, průměrný věk účastníků připojištění se pohybuje okolo 48 let. Velká část osob mladším tedy tímto pilířem není kryta, což je důvodem obav, protože právě tato generace bude závislá na dodatečných zdrojích starobního důchodu,

- **relativně vysoká fluktuace** - vysoká fluktuace je z velké části ovlivněna zprostředkovateli penzijního připojištění, kteří lákají účastníka na jiný penzijní fond, rovněž masivními reklamami, tato fluktuace zvyšuje náklady penzijních fondů, fondy opakovaně vyplácejí provize zprostředkovatelům, a tedy ovlivňuje již výše zmíněné zhodnocení, fluktuaci je rovněž ovlivněna penzijními fondy, které na začátku svého působení zdůrazňovali krátkodobou výhodnost připojištění a výsledkem tohoto trendu je, že většina účastníků ukončí smluvní vztah jednorázovým vyrovnáním, můžeme říci, že účastníci užívají připojištění, spíše jakéhosi typu spoření,

- **transparentnost hospodaření fondů** – nízká transparentnost je dána právní strukturou penzijních fondů, systém není dostatečně průhledný, není oddělen majetek fondu a účastníků a proto rozdělení zisku mezi akcionáře a účastníky není průhledné, penzijní fondy také mohou přenášet část nákladů přímo na účastníky nebo může docházet ke skrytému čerpání zisku majitelů fondů, akcionáři musí v případě záporného zhodnocení dorovnat ztrátu ze zisku, který byl určen jim,

- **vysoké náklady penzijních fondů** – příčinou je především fluktuace účastníků, která je dána jednak masivní kampaní, ale především zprostředkovateli připojištění, kteří chtějí maximalizovat výši a četnost své provizi, při změně penzijního fondu účastníkem je provize vyplácena znovu, velkým problémem jsou náklady příštích období, není jednoznačně dáno, jak má tyto náklady penzijní fond rozpouštět, některé fondy je tyto náklady odsouvají do dalších let, jiné snižují o tyto náklady výnosy svým klientům,

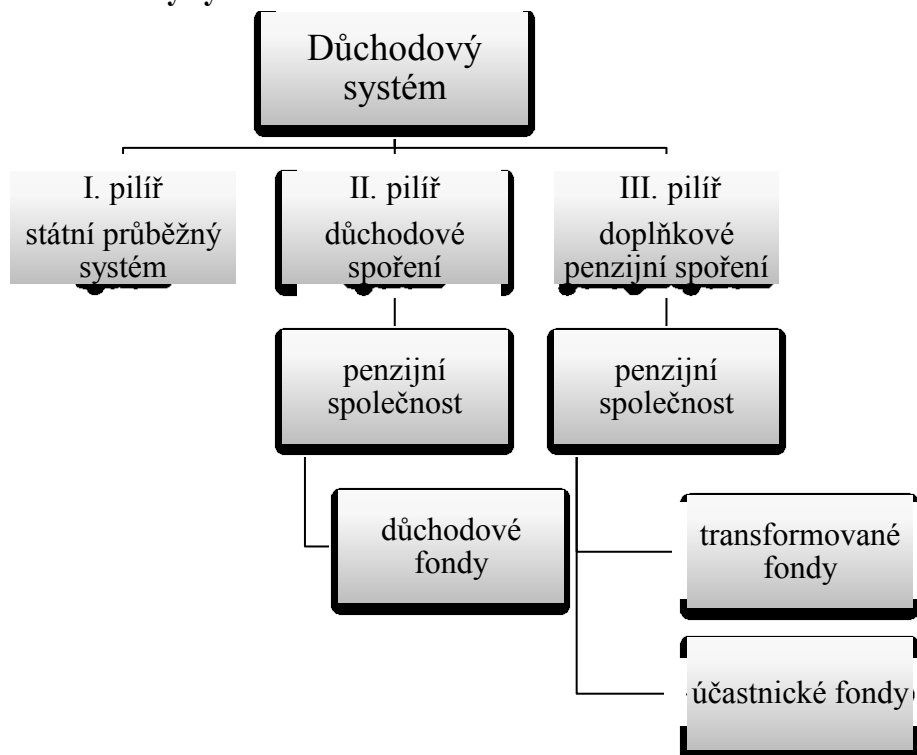
- **vklady účastníků nejsou pojištěny** – v současné době je sice velmi nepravděpodobné, že dojde ke krachu penzijního fondu, jsou součástí nadnárodních společností, které jsou dostatečně stabilní, ale penzijní připojištění je spoření dlouhodobé a v případě, že by tato situace nastala, může účastník přijít o většinu svých vložených prostředků,

- **prostředky uložené v penzijních fondech jsou v podstatě nelikvidní** – v průběhu spoření není možné s penězi téměř vůbec operovat, klient sice může peníze vybrat téměř kdykoliv, ale je tu riziko ztráty státního příspěvku.

4.3 Změny v důchodovém systému od ledna 2013

Z předchozích odstavců je viditelné, že je nutné změnit celý důchodový systém, o což se pokusila vláda ČR a od roku 2013 vejdou v účinnost dva nové zákony, které zcela změní pohled na důchodový systém a razantně se dotknou stávající úpravy penzijního připojištění, nové schéma důchodového systému je znázorněno v grafu č. 4. 2.

Graf č. 4. 2: Důchodový systém v ČR od 1. 1. 2013

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.1 Důchodové spoření

Nejprve je nutné zmínit, že z tzv. II. pilířového systému, který fungoval v ČR, se stane systém třípilířový a to prostřednictvím **zákona č. 426/2011 Sb. o důchodovém spoření**. Druhým pilířem se tedy stane **důchodové spoření**. Vstup do tohoto typu spoření bude dobrovolný, účastníkem se může stát osoba mladší 35 let, která bude pojištěncem na důchodovém pojištění (osoby starší 35 let se mohou během 6 měsíců od dne účinnosti tohoto zákona rozhodnout o vstoupení do tohoto typu spoření anebo do 6 měsíců ode dne, od kterého byli poprvé od 1. 1. 2013 poplatníkem pojistného na důchodové pojištění), z tohoto typu spoření nelze později vystoupit a rovněž bude účastníkům krácen státní důchod z I. pilíře, z důvodu snížených odvodů.

Účastníkovi budou vyvázány 3% z jím odváděného pojistného, které za něj odvádí zaměstnavatel, k těmto třem procentům bude účastník povinen přidat další dvě procenta

z vlastních prostředků, které za něj rovněž odvede zaměstnavatel. Celkem tedy bude účastníkem odváděno 30% (25% bude činit snížený odvod do prvního pilíře).

Správou těchto prostředků budou pověřeny penzijní společnosti, což budou transformované penzijní fondy nebo nově vzniklé penzijní společnosti.

Každá penzijní společnost bude povinně nabízet 4 fondy, které se budou lišit strukturou portfolia, mírou rizika a investičními limity, dle tohoto zákona to bude fond:

- *státních dluhopisů* – většina prostředků bude investována do státních dluhopisů, v menší míře i do státních dluhopisů zemí EU a OECD,
- *konzervativní* – investice budou vkládány do dluhopisů členských států EU, nástrojů peněžního trhu, fondů peněžního trhu a jiných podobně likvidních aktiv,
- *vyvážený* – investice mohou probíhat do stejných aktiv jako v případě konzervativního fondu a navíc do akcií a cenných papírů kolektivního investování
- *dynamický* – podobné, jako u vyváženého fondu, ale rozsah aktiv bude širší a část prostředků, které budou moci investovat do těchto aktiv, bude vyšší.

Náklady související s provozem, marketingem ponese penzijní společnost, účastníci budou za poskytnuté služby a zhodnocení majetku vyplácet penzijní společnosti úplatu, která bude regulována zákonem, v případě mimořádných situací může penzijní společnost požadovat po účastníkovi poplatky (např. přestup na jiný typ fondu).

Účastník nese riziko, které je spojeno se všemi investicemi, není tady garantována návratnost investic, při špatném investičním rozhodnutí penzijní společnosti dojde ke znehodnocení prostředků účastníka.

Z tohoto pilíře bude možno vyplácet následující důchody:

- starobní důchod ve formě doživotní anuity,
- starobní důchod ve formě doživotní anuity se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu ve stejné výši po dobu 3 let ode dne úmrtí účastníka,
- starobní důchod vyplácený po dobu 20 let.

4.3.2 Doplnkové penzijní spoření

V této části bude rozebrán **zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření** (dále jen ZDPS), kterým se mění penzijní připojištění. V oblasti III. pilíře dochází k tak velkým změnám, že nebylo možné novelizovat ZPP a byl vypracován zákon nový. Doplnkové penzijní spoření je založeno na penzijním připojištění, jedná se tedy o dobrovolný produkt, který má zvýšit důchod účastníkům.

Největší změnu prodělají samotné penzijní fondy, které se transformují do penzijních společností, výsledkem transformace bude **oddělení majetku** účastníků a majetku správce. Jednoduše řečeno, prostředky účastníků budou převedeny do transformovaného fondu, který bude spravován penzijní společností.

Penzijní společnosti budou vykonávat činnost, která je velmi podobná činnosti investiční společnosti. Jejich hlavní činností bude shromažďování příspěvků účastníka, příspěvku zaměstnavatele, státních příspěvků a s tím spojená péče o majetek v účastnických fondech a výplata příslušných dávek. Činnost penzijních společností bude podléhat doзору ČNB s výjimkou státního dozoru nad poskytováním a vracením státního příspěvku, který bude vykonávat Ministerstvo financí.

Zavedením tohoto typu spoření dojde k uzavření stávajícího systému penzijního připojištění, nebude již možné uzavírat smlouvy o penzijním připojištění, stávající účastníci budou převedeni do tzv. transformovaného fondu, kde jim budou zachovány jejich stávající nároky (garance nezáporného výnosu) anebo budou moci přejít na systém doplňkového penzijního spoření. Noví účastníci budou moci ukládat své prostředky již pouze do účastnických fondů, kde si účastník zvolí strategii spoření, tedy způsob rozložení prostředků účastníka v účastnických fondech, tuto strategii budou moci účastníci měnit, dle vybrané strategie budou mít potenciál vyššího zhodnocení než současné fondy penzijního připojištění, z důvodu volnějších pravidel investování.

Tento nový produkt bude stále podporován státním příspěvkem a daňovými výhodami, ale rovněž tu nastanou změny, rozdíl ve státních příspěvcích uvádí tabulka č. 4. 1.

Tab. č. 3. 1: Změna státního příspěvku na penzijní připojištění

Měsíční platba (v Kč)	Státní příspěvek do 31. 12. 2012	Státní příspěvek od 1. 1. 2013
100 až 199	50 Kč + 40 % z částky nad 100 Kč	0 Kč
200 až 299	90 Kč + 30 % z částky nad 200 Kč	0 Kč
300 až 399	120 Kč + 20 % z částky nad 300 Kč	90 Kč + 20% z částky nad 300 Kč
400 až 499	140 Kč + 10 % z částky nad 400 Kč	90 Kč + 20% z částky nad 300 Kč
500 až 999	150 Kč.	90 Kč + 20% z částky nad 300 Kč
1000 a více	150 Kč	230 Kč

Zdroj: Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření,

Výše daňových úlev se rovněž změní, snížit základ daně o zaplacené příspěvky, bude možné pouze v případě, budou-li měsíční vklady účastníka v rozmezí 1 000 až 1 500 Kč.

V ZDPS se rovněž dozvíme, že prostředky účastníka se použijí na výplatu těchto dávek:

- starobní penze na určenou dobu,
- invalidní penze na určenou dobu,
- jednorázové vyrovnání,
- odbytné,
- úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi,
- úhrada jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu.

Na rozdíl od ZPP je zrušena výsluhová a pozůstalostní penze, novinkou je úhrada jednorázového pojistného, penzijní společnost uhradí jednorázové pojistné na základě předložení uzavřené pojistné smlouvy na účet pojišťovny, která je uvedena ve smlouvě.

S novým zákonem rovněž přichází změny pro stávající účastníky, kteří by měli zájem přestoupit do jiného penzijního fondu, toto bylo možné pouze do 28. 2. 2012, poté budou již přestupy do konce roku uzavřeny, od 1. 1. 2013 účastník samozřejmě bude moci přestoupit, ale již dle nové právní úpravy. Uzavřít smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem bude možné u většiny penzijních fondů do 30. listopadu 2012.¹⁸ Penzijní

¹⁸ Smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem nelze uzavřít v období jednoho měsíce před dnem vzniku transformovaného fondu.

společnost provozuje dle ZDPS penzijní připojištění pro jeho účastníky v transformovaném fondu.

Penzijní fondy vzniklé dle ZPP musí nejpozději do 1. 1. 2013 získat povolení k činnosti penzijní společnosti, jinak dojde k jejich zrušení. Penzijní fondy do tří měsíců ode dne vyhlášení ZDPS, tedy do 28. 3. 2011, byly povinny informovat účastníky penzijního připojištění o transformaci penzijního fondu, očekávaných změnách vyplývajících z transformace a o pravidlech poskytování a výše státního příspěvku, omezeních práv účastníka v souvislosti s transformací, způsobu poskytnutí informace o transformaci penzijního fondu.

V souvislosti s těmito dvěma novými zákony musel být vydán i **zákon č. 428/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření**, jedná se o změnu celé řady zákonů, např. obchodního zákoníku, občanského zákoníku, živnostenského, zákona o účetnictví, zákona o daních z příjmů atd.

4.4 Shrnutí

V této kapitole byly rozebrány, jak výhody, tak problémy penzijního připojištění, velká část byla věnována připravované reformě, která vstoupí v účinnost 1. 1. 2013. Víme, že penzijní připojištění má řadu nevýhod, ať již provázanost majetku účastníků a akciové společnosti, nízké zhodnocení vložených prostředků, náklady příštích období, vysoká fluktuace účastníků, vysoký vstupní věk a další. Připravovaná reforma některé tyto problémy řeší, ale její hlavní myšlenkou se zdá být naučit občany více spořit, přemýšlet nad svým zabezpečením ve stáří, respektive naučit občany hospodařit s penězi, ale budou opravdu připravované změny motivovat obyvatelstvo k výraznějšímu spoření na stáří?

Zaměříme-li se na nejprve na nově vznikající druhý pilíř, který provází velká diskuze s řadou kritik, je vhodné položit si otázku, pro koho je druhý pilíř vhodný a pro koho nikoliv, dle předpokladů se počítá s tím, že se vstup vyplatí spíše osobám s vyššími příjmy a mladším osobám, pro které je výhodnější začít s rizikovějšími strategiemi a postupně přejít k méně rizikovým.

Druhý pilíř je tedy vhodný především pro obyvatele s vyššími příjmy, účastníci, kteří nedosahují průměrné mzdy, by museli spořit celou řadu let, aby dosáhli relativně dobrých výsledků. Obavu tedy vzbuzuje úbytek prostředků v prvním pilíři a jejich náhrada, která by měla být kryta ze zvýšené sazby DPH. Jelikož se předpokládá, že do systému důchodového

spoření vstoupí především občané s vyššími příjmy, bude pokles v prvním pilíři znatelnější, než kdyby do systému vstoupili lidé s nižšími příjmy.

Důvěra v tento připravovaný pilíř je rovněž nízká, jedná se o doživotní spoření, které ještě není v ČR vyzkoušené, není jisté, zda bude fungovat a i současná nejistá politická situace nezvyšuje jeho důvěryhodnost.

Podíváme-li se na třetí pilíř, pomocí reformy zde dojde k několika významným změnám, nejvýznamnější z nich je oddělení majetku účastníků a akciové společnosti, tato změna je velmi vítaná a bude mít bezpochyby vliv na zhodnocení účastníků, ať již v pozitivním nebo negativním smyslu, rovněž dojde k úpravě státních příspěvků, která by měla zvýšit motivaci účastníků přispívat více, dle předpokladů se také sníží fluktuace účastníků, protože přestup mezi fondy již nebude tak jednoduchý jako doposud.

Na druhou stranu nový systém bude složitější, účastníci se budou muset aktivně zapojit do správy svých prostředků, což při současné finanční gramotnosti obyvatelstva ČR by mohlo spoustu lidí odradit. Očekávané změny nezajistí, aby byl tento třetí pilíř schopen významně navýšit příjem důchodce. Velká část penzijních připojištění je ukončena jednorázovým vyrovnáním a pouze malá část je vyplácena jako penze. Mohou-li účastníci svoje prostředky vybrat jednorázově a utratit je za cokoliv, nehraje tento pilíř příliš velkou roli v důchodovém systému. Proto by bylo vhodné jednorázové vyrovnání zrušit anebo v případě, že účastník zvolí jednorázové vyrovnání odebrat mu zpětně výhody, které jsou poskytnuty státem, což by velké části účastníků zabránilo využít právě prostředek jednorázového vyrovnání.

Podle informací, které jsou v současné době k dispozici a hospodářské, politické situace v naší zemi, změny, které nás čekají v důchodovém systému, dle mého názoru nemotivují dostatečně obyvatelstvo k větším úsporám na stáří. Nově zavedený druhý pilíř se jeví, jako velmi nestabilní a ve třetím pilíři nenastanou takové změny, aby donutily účastníky zvýšit příspěvky na takovou úroveň, která jim zajistí dostatečné prostředky na stáří, a stále tu máme problém jednorázového vyrovnání. Ale jak se skutečně reforma dotkne důchodového systému, na to si budeme muset počkat do příštího roku.

5 Závěr

Celou diplomovou prací se prolínala otázka stárnutí obyvatelstva a s tím spojené problémy s důchodovým systémem, je tedy jasné, že pro zabezpečení dostatečného příjmu na stáří je nutná individuální aktivita občanů a v současné době je nejčastěji využívaným prostředkem penzijní připojištění, a to především z důvodu jednoduchosti celého systému

Cílem diplomové práce bylo charakterizovat penzijní připojištění z hlediska právní úpravy, rovněž se zaměřit na výběr vhodného penzijního fondu a rozebrat změny, které se chystají na tuto sféru od příštího roku, tento cíl byl naplněn v jednotlivých kapitolách.

Penzijní připojištění má řadu výhod, počínaje státním příspěvkem, daňovými výhodami, konče připisovaným zhodnocením penzijních fondů, ale na druhou stranu je tu řada nevýhod a problémů, které je nutné řešit, aby se penzijní připojištění stalo prostředkem spoření, respektive zajištění na stáří.

Počet účastníků se neustále zvyšuje, největší nárůst byl zaznamenán do roku 2008, ale i v současné době přibývají další účastníci, i když zpomalujícím se tempem, což je dáno především propojištěností určitých věkových skupin. Dle posledních výsledků téměř $\frac{1}{4}$ účastníků spadá do věkové kategorie 50-59 let, tato skutečnost je dána především tím, že stále velká část účastníků bere penzijní připojištění jako prostředek krátkodobého spoření a proto je rovněž velká část penzijních připojištění ukončena pomocí jednorázového vyrovnání. Dalším problémem penzijního připojištění je nízký průměrný měsíční příspěvek, který v roce 2011 byl necelých 442 Kč. Tato částka je velmi nízká a i přesto, že se v průběhu let zvyšuje, nezajistí to dostatečný příjem na stáří.

Penzijní připojištění má uzavřeno přibližně 4,5 milionů obyvatel a to u 9 penzijních fondů. Mezi největší fondy z hlediska počtu účastníků řadíme PF České pojišťovny, a. s., dále PF České spořitelny, a. s. a ČSOB PF Stabilita, a. s.

V další části diplomové práce proběhla analýza penzijních fondů dle 4 základních kritérií, které ovlivňují kvalitu penzijního fondu. A to připisované zhodnocení účastníkům, náklady příštích období, celková nákladovost a kapitálová přiměřenost. Na základě výsledků byly stanoveny 3 fondy, jednalo se o PF Allianz, a.s., PF České spořitelny, a.s. a Generali PF, a. s., které byly dále analyzovány, především z pohledu hospodářských výsledků, složení portfolia a poskytovaných služeb. Nyní lze říci, že nejvýhodnějším a zároveň nejstabilnějším se na současném trhu jeví PF Allianz, a.s., který se ve všech sledovaných kategoriích umístil mezi prvními třemi.

Výběr penzijního fondu je ale věc individuální, občané uzavírající penzijní připojištění se často neřídí dosahovanými finančními výsledky, ale dle osobních pocitů, zkušeností, velikostí penzijního fondu, anebo ve valné části případů dají na radu zprostředkovatele penzijního připojištění.

Poslední část diplomové práce byla především zaměřena na připravované změny od příštího roku. Tyto změny souvisí s celým důchodovým systémem a vznáší divoké diskuze, jak mezi laickou, tak odbornou veřejností. Jako problematická se jeví část, týkající se zavedení druhé pilíře důchodového systému, důchodového spoření, které se prozatím jeví jako produkt vhodný pro občany s vyššími příjmy a nezískává si přílišnou důvěru od občanů, ať již z pohledu jeho novosti anebo z pohledu současné politické situace.

V rámci třetího pilíře, tedy penzijního připojištění rovněž dojde k řadě změn. Penzijní fondy se transformují na penzijní společnosti, dojde k oddělení majetku účastníků a akciové společnosti, ke změně státního příspěvku. Za touto změnou je vidět snaha vyřešit problémy penzijního připojištění, ano bezpochyby některé problémy se vyřešit podaří, ale dle mého názoru nejsou tyto změny dostatečné, nedojde ke správnému motivování účastníků, aby zvýšili své úložky do takové míry, aby jim tento třetí pilíř zajistil dostatečné živobytí na stáří, proto by mělo dojít především ke zrušení možnosti jednorázového vyrovnání nebo alespoň k postihům při výběru této možnosti, např. odebrání státních příspěvků, aby bylo penzijní připojištění opravdu využíváno jako prostředek zajištění na stáří a ne, jako krátkodobá forma spoření, která je podporována státem.

6 Seznam použité literatury

Monografie

- [1] KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. 445 s. ISBN 978-80-7387-346-2.
- [2] KREBS, Vojtěch aj. *Sociální politika*. 5. přepr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.
- [3] PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2012. 139 s. ISBN 978-80-247-4090-4.
- [4] ŠULC, Jaroslav. *Penzijní připojištění*. 2. vyd. Praha: Grada, 2004. 196 s. ISBN 80-247-0772-1.
- [5] ŠULC, Jaroslav. *Alternativní reformy penzijního systému v České republice*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005. 93 s. ISBN 80-86754-34-0.

Zákony

- [6] Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- [7] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [8] Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů
- [9] Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- [10] Zákon č. 426/2011 Sb. o důchodovém spoření
- [11] Zákon č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření
- [12] Zákon č. 428/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření
- [13] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Elektronické zdroje

- [14] ALLIANZ PENZIJNÍ FOND. *Allianz penzijní fond: Hospodaření Allianz penzijního fondu*. [online]. Allianz PF [26. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.allianz.cz/o-spolecnosti/o-spolecnosti/allianz-penzijni-fond/hospodareni-allianz-penzijniho-fondu/>
- [15] AEGON. *AEGON: Výroční zprávy*. [online]. AEGON [26. 3. 2012]. Dostupné z: http://www.aegon.cz/cs/Domu/O-spolecnosti/dulezite_dokumenty/AEGON-Penzijni-fond/Vyrocnizpravy/

- [16] ASOCIACE PENZIJNÍCH FONDŮ ČR. *APF ČR: Co je penzijní připojištění*. [online]. APF ČR. [13. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/co-je-penzijni-pojisteni/>
- [17] ASOCIACE PENZIJNÍCH FONDŮ ČR. *APF ČR: Ekonomické ukazatele penzijních fondů PF ČR za rok 2011* [online]. APF ČR. [28. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/vybrane-ekonomicke-ukazatele/ekonomicke-ukazatele-penzijnich-fondu-apf-cr-za-rok-2011.html>
- [18] AXA. *AXA: Výroční zprávy za rok 2010*. [online]. AXA [28. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.axa.cz/axa/axa-v-ceske-republice/vyrocnizpravy/2010>
- [19] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *ČNB: Základní ukazatele o sektoru penzijních fondů*. [online]. ČNB [27. 3. 2012]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/so_uhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_trhu/penzijni_fondy/
- [20] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *ČSÚ: Ekonomické výsledky pojišťoven a penzijních fondů 2010*. [online]. ČSÚ [28. 3. 2012]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edi_cniplan.nsf/p/9404-12
- [21] ČSOB PENZIJNÍ FOND STABILITA. *ČSOB PF Stabilita: Ke stažení*. [online]. ČSOB PF Stabilita [28. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.csobpf.cz/cz/Stabilita/Stranky/Ke-stazeni-stabilita.aspx>
- [22] EPRÁVO. *Janšová, Marie, Horáček Vít: Důchodové pojištění III. – penzijní fondy*. [online]. EPRÁVO [7. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/duchodove-pojisteni-iii-penzijni-fondy-21806.html>
- [23] GENERALI PENZIJNÍ FOND. *Generali PF: Výroční zprávy*. [online]. Generali PF [28. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.generalipf.cz/cz/horni-menu/o-nas/vyrocnizpravy/c2330>
- [24] ING. *ING: Tiskové centrum*. [online]. ING [30. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.ingpojistovna.cz/tiskove-centrum/vyrocnizpravy/>
- [25] KOMERČNÍ BANKA PENZIJNÍ FOND. *KB PF: Výroční zprávy*. [online]. KB PF [29. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.pfkb.cz/penzijni-fond/vyrocnizpravy/>
- [26] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *MF ČR: Základní aspekty reformy penzijního systému ČR*. [online]. Ministerstvo financí ČR [5. 4. 2012]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/duchodova_reforma_62395.html
- [27] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *MF ČR: Upozorněn MF na některé důležité termíny a lhůty týkající se důchodové reformy*. [online]. Ministerstvo financí ČR [5. 4. 2012].

- Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/duchodova_reforma_66979.html
- [28] PENZIJNÍ FOND ČESKÉ POJIŠŤOVNY. *PF ČP: Výroční zprávy*. [online]. PF České pojišťovny [28. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.pfcp.cz/o-nas/ke-stazeni/vyrocnizpravy.html>
- [29] PENZIJNÍ FOND ČESKÉ SPOŘITELNY. *PF ČS: Dokumenty ke stažení*. [online]. PF České spořitelny [28. 3. 2012]. Dostupné z: http://www.pfcs.cz/pfcs/appmanager/pfcs/pfcs?_n_fpb=t_rue&_pageLabel=downloads_subportal01&rootId=12&selnod=416
- [30] PRODUKTOVÉ LISTY. *Produktové listy: Výnosy penzijních fondů za rok 2011*. [online]. Produktové listy [23. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.produktovelisty.cz/penzijni-pripojisten/clanky/397-vynosy-penzijnich-fondu-za-rok-2011.html>
- [31] ZLATÉ EURO. *Zlaté Euro: Vítězové 2011*. [online]. Zlaté euro [28. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.zlateeuro.cz/penzijni-pripojisten-2011/vitezove>

7 Seznam zkratek

APF ČR	Asociace penzijních fondů České republiky,
a. s.	akciová společnost
CP	cenné papíry
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
FO	fyzická osoba
MF	Ministerstvo financí
NPO	Náklady příštích období
ObčZ	Občanský zákoník
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OMC	Otevřená metoda koordinace
PF	penzijní fond
PO	právnícká osoba
ZDP	Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
ZDPS	Zákon č. 427/2011 o doplňkovém penzijním spoření
ZK	základní kapitál
ZPP	Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;

- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst.3);

- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;

- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
Eva Cigánková